

ORKLAND
KOMMUNE

Utfordringsdokument

1.10.2020

Innledning

I dette utfordringsdokumentet ønsker rådmannen på en forståelig og helhetlig måte å få fram de viktigste utviklingstrekkene og utfordringene som Orkland kommune står overfor i tiden som kommer. Denne kunnskapen gir oss et felles utgangspunkt for å utvikle Orkland.

Hva er et utfordringsdokument?

Utfordringsdokumentet er det første steget i behandlingen av handlingsplan med budsjett, og er et strategisk grunnlag for den videre budsjettprosessen. Her skal administrasjonen gi oversikt og kunnskap til kommunestyret om de viktigste utviklingstrekkene i kommunen. Det er første gang vi lager et slikt notat. Formålet er å få et felles utfordringsbilde på tvers av fagområder og tjenester, men også på tvers av politikk og administrasjon. Løsninger og tiltak skal vi finne sammen gjennom budsjettprosessen.

2020 - et spesielt år

Vi har lagt bak oss de første 9 månedene som ny kommune. Det ble en svært spesiell start med håndteringen av Covid-19 og nedstenging i mars. Vi ser at det ekstraordinære året 2020 gjør at driftsutfordringene fra første år må sees i lys av den pågående pandemihåndteringen.

Tok de økonomiske utfordringene på alvor

Erfaringene fra tidligere kommunesammenslåinger, både i Norge og i de andre nordiske landene, understreket at det er viktig å ta de økonomiske utfordringene på alvor så tidlig som mulig i prosessen. I Orkland gjorde vi det. Allerede i 2017 laget vi et felles kapittel i handlingsplan-dokumentene til de fire kommunene. I 2018 samkjørte vi økonomi- og handlingsplan til en felles plan for 2020 - 2022, og i desember i 2019 fikk vi på plass ett budsjett for den nye kommunen, tillegg til en fireårig handlingsplan med budsjett.

Prioritert organisasjonskultur

Å slå sammen fire kommuner, hvorav den ene ble delt i tre, er en svært komplisert prosess. Dette gjelder både å utarbeide et riktig og realistisk budsjett, og ikke minst tidlig legge grunnlag og arbeide for en felles organisasjonskultur. 2020 skulle vært et førsteår, hvor vi kunne ta med oss erfaringer og læring til de videre årene for Orkland. Vi ser god effekt av at økonomistyring ble høyt prioritert tidlig i sammenslåingsprosessen. I første driftsår har vi likevel opplevd at det er ting vi ikke forutså og som har gjort det nødvendig å justere kursen. Vi har uansett med oss betydelig driftskunnskap fra innværende år. Det gir oss et bedre utgangspunkt for prosessen med handlingsplan og budsjett.

Tidligere valg og forutsetninger legger føringer

Noen forutsetninger og tidligere valg begrenser handlingsrommet og legger føringer. De tidligere kommunene har gjort politiske vedtak om betydelige investeringer. Disse krever oppfølging og øker kapitalkostnadene. Det belaster driften og begrenser handlingsrommet, men investeringene er vedtatt fordi vi har tro på at de vil øke kvaliteten på tjenestene.

Det er også gjort politiske vedtak om at den nye kommunen ikke skal ha eiendomsskatt på bolig eller næring, med unntak for kraft, vind, vann og flytende anlegg i sjø. Dette gjør at vi må finne permanente innsparingstiltak for skatteinntektene som ikke lengre kan finansiere drift. Fra og med innværende driftsår er det tatt ut eiendomsskatteinntekter som tidligere Meldal hadde på bolig, hytter og næring. I tillegg er det lagt inn økte skatteinntekter vedrørende kraft. Det er også ventet en lavere skatteinngang neste år. Dette betyr i størrelsesorden 20 - 25 millioner kroner i reduserte inntekter og er forhold kommunen ikke rår over.

Demografisk utvikling krever grep

Den demografiske utviklingen i Orkland påvirker inntektene vi får gjennom det kommunale inntektssystemet. Andel unge og eldre er de sentrale parameterne i den kommunale inntektsmodellen, men også befolkningsvekst, samt indikatorer knyttet til kommunale tjenesteområder påvirker kommunens framtidige inntekter.

Orkland står ovenfor en situasjon hvor andel barn går ned, samtidig som vi opplever vekst i andel eldre. Dette er en del av en nasjonal utvikling, men vi ser dessverre at veksten av eldre og nedgangen i barnetall treffer Orkland tidligere enn prognosene for landet forøvrig. Bare i løpet av de fem neste årene vil vi ha en nedgang på 266 barn i skolen, dersom vi ser bort fra eventuell tilflytting. Dette er en nedgang i størrelsesorden en middels stor norsk skole i løpet av bare fem år. Ved inngangen til 2026 er det forventet at det vil være 3.970 pensjonister i kommunen, noe som får betydning for tjenestetilbudet innen helse og mestring. I tillegg blir utfordringen forsterket av at befolkningsveksten i Orkland ser ut til å bli lavere enn landsgjennomsnittet, noe som også påvirker de kommunale inntektene.

Utfordringer uavhengig av kommunesammenslåing

Det er viktig å understreke at utviklingen i demografi er et utviklingstrekk alle de tidligere kommunene stod overfor, selv om de hadde bestått som egne kommuner. Dette er nok den største utfordringen Orkland kommune står overfor, og er uavhengig av kommunesammenslåingen. Vi står foran en framtid hvor vi må få til mer for mindre. Gode prioriteringer og strukturvalg for kommunale tjenester blir avgjørende om vi skal lykkes. Vi går inn i en tid hvor det ikke lengre er nok å gjøre mindre justeringer og tilpasninger. Fordelen er at vi gjennom kommunesammenslåingen er betydelig mer robust for å møte denne utfordringen enn hva de tidligere kommunene ville vært alene.

Den økonomiske gevinsten ved sammenslåing var at kommunene skulle beholde den endringen som kom i inntektssystemet for noen år siden. For Orklands sin del innebærer dette ca. 45 millioner kroner som vi vil beholde i 15 år fra sammenslåingstidspunkt. Jo raskere vi klarer å tilpasse oss det langsiktige driftsnivået, jo enklere blir overgangen og vi kan frigjøre midler til prioriterte investeringer og satsinger. Både de demografiske utfordringstrekkene, den reduserte skatteinngangen og de valgene vi selv har tatt gjennom eiendomsskatt og økte investeringer, gjør at rammene for driften er stram. Det stiller store krav til både effektiv drift og kloke valg i måten vi innretter tjenestene.

Vi ser allerede gevinstene

Gevinstrealisering har vært en tydelig bestilling i sammenslåingsprosessen. De tidligere kommunene slo seg sammen fordi de ville få til mer. Gevinster av sammenslåingen kan være både kostnadsbesparelser og økt kvalitet på tjenester. Det tar tid å hente ut gevinster, men vi har allerede fått effekter av sammenslåingen. Vi har fått til god synlighet og omdømme og blir sett som en attraktiv samarbeidspartner både for andre kommuner, FOU-miljøer og ikke minst næringslivet. Vi har større fagmiljø, bedre tverrfaglige satsinger og høyere kompetanse. I tillegg har vi totalt sett større bredde i tilbudet. Det er gjort et løft på felles og oppdaterte IT-systemer, digitalisering og næringsarbeid. Covid-19 situasjonen har satt organisasjonen på store prøver, men har vist verdien av å være en større og mer robust kommune.

Vi kartla allerede i 2017 og 2018 relativt store forskjeller mellom de fire kommunene når det gjelder hvor mye ressurser som har blitt prioritert til ulike tjenester. I Orkland er det en forventning om at alle skal ha et likt nivå på tjenestene, helt uavhengig hvor de bor. I 2018 og 2019 arbeidet vi med å harmonisere utgiftsnivået. Det er en forventning om at alle tjenester skal bli bedre enn de var i tidligere kommuner, og at ingen tjenester skal bli dårligere. Samtidig har vi ikke råd til å velge det dyreste og beste fra hver av de fire kommunene.

Orkland må prioritere hva som er viktigst for oss. Som ny kommune måles vi på likebehandling, og på den enkelte innbyggers opplevde «rettferdighet».

Vi må leve med, og forstå, at innbyggere vil sammenligne tjenestene våre med hvordan det var i sine tidligere kommuner og på tvers av de tidligere kommunene. Forventningsavklaring og bevissthet rundt dette, er sentralt for Orkland kommune.

Bærekraftig utvikling og sammenhengende plansystem

Det har vært lagt ned et betydelig arbeid for å få plass et sammenhengende plansystem.

Planstrategien ble vedtatt sendt ut på høring før sommeren, og det samme gjelder kommuneplanens samfunnsdel. Den nye samfunnsdelen for Orkland skal endelig vedtas i løpet av høsten. Det er gjort et grundig arbeid med planen. Utkastet til samfunnsdel er bygd opp etter kommunens visjon og verdier med FN sine bærekraftsmål som rammeverk for planen.

Det er viktig at handlingsplanprosessen henger tydelig sammen med hoved- og delmål og strategier i samfunnsdelen.

Verktøykassa

Fra i fjor har vi fortsatt med oss satsingsområdene solid styring, best i møte mellom mennesker, digitalisering for bedre tjenester og bedre, tverrfaglige tjenester.

Best i møte mellom mennesker er navnet på personalpolitikken kommunestyret har vedtatt for Orkland. Gode menneskemøter er avgjørende for god tjenestekvalitet og for at vi skal oppleves som en god kommune å bo og vokse opp i.

Bedre tverrfaglige tjenester handler om å sette brukeren i fokus. Det betyr at det er ei dør inn til de kommunale tjenestene, og at vi klarer å samhandle på tvers av de kommunale enhetene til det beste for brukerne våre.

Digitalisering for bedre tjenester handler om hvordan vi kan ta i bruk ny teknologi for å øke tjenestekvaliteten og effektivisere driften. Digitalisering handler i første omgang om hvordan vi kan fornye, forenkle og forbedre. Målet må være å gå fra å handle digitalt til å bli digitale.

Dette er satsingsområder som blir viktige rettesnorer for oss i framtida, og er på mange måter vår verktøykasse.

Involvering og organisasjonskultur

Sammen bygger vi #Orkland var visjonen for sammenslåingsprosessen. Den har vi tatt med oss videre. Det har vært stor grad av involvering gjennom faggrupper, dialog, befolkningsundersøkelse og temamøter. Orkland kommune vil i lang tid preges av at vi er en fersk kommune. Det er sammen med innbyggere, lag, organisasjoner, næringsliv og egne ansatte at vi kan gjøre kommunen best mulig. Dette blir en viktig tilnærming og arbeidsmåte i fortsettelsen også.

Vi har også vedtatt de viktigste verdiene for oss som kommune. Vi skal bygge Orkland på en modig, klok og nær måte. Modig er å gjøre det som er viktig selv om det er vanskelig. Klok er nyansen mellom å ha rett og gjøre det som er lurt. Nær er å være til stede med hele deg når du møter andre. Disse verdiene skal vi ta med oss i alt vi gjør. Visjonen sammen med verdier og satsingsområdene, og koblingen i samfunnsdelen gir oss et sterkt strategisk utgangspunkt.

Sammen bygger vi #Orkland

Ingvill Kvernmo
Rådmann Orkland kommune

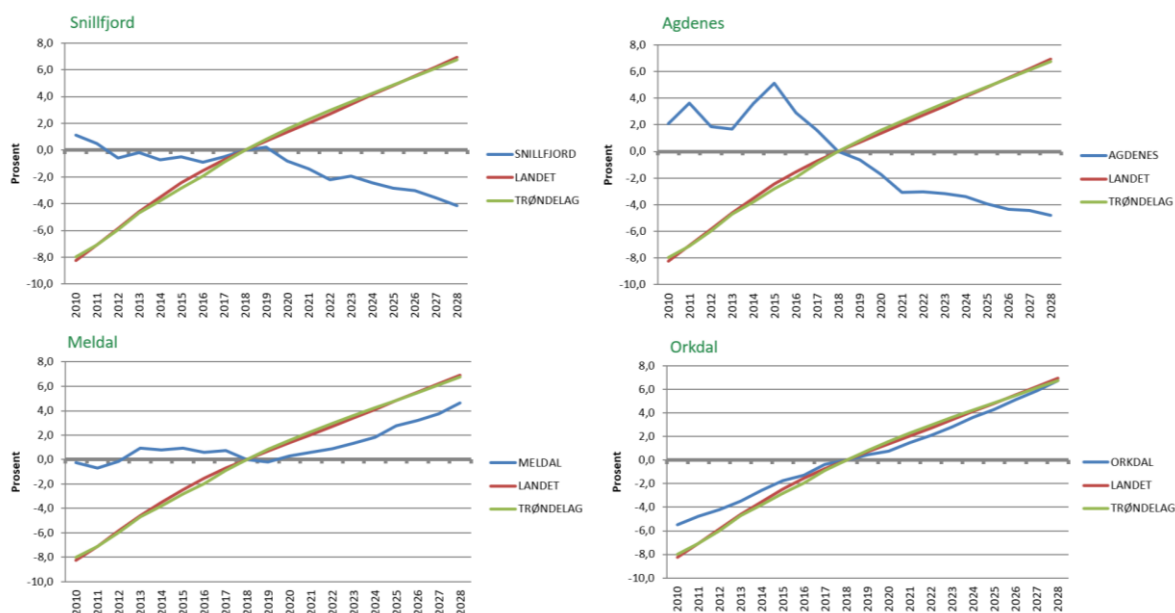
Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Befolkning og befolkningsutvikling.....	6
Demografikostnader.....	10
Handlingsregler	11
Utfordringsbildet for arbeidsgiver.....	16
Utfordringsbildet for digitalisering.....	19
Utfordringsbildet for næringsarbeidet.....	21
Utfordringsbildet for klima, miljø og biologisk mangfold	24
Utfordringsbildet for utenforskap.....	25
Utfordringsbildet for beredskap.....	26
Utfordringsbildet for bosetting av flyktninger	26
Utfordringsbildet for oppvekst.....	27
Utfordringsbildet for helse og mestring.....	32
Utfordringsbildet for samfunn	36

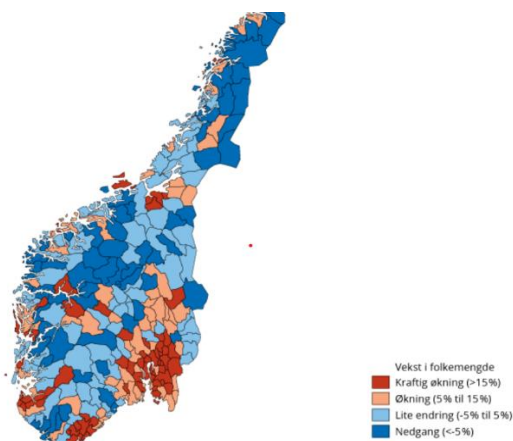
Befolkning og befolkningsutvikling

Gjennom kriteriedataene for statsbudsjettet 2020 fikk vi god oversikt over antall og alder på innbyggerne i Orkland. Faktiske sammenligninger for to år viser at Orkland har lav befolkningsvekst. Det blir stadig færre barn og flere eldre. Veksten i Orkland ligger også betydelig under veksten for landet.

Befolkningsutvikling med befolkningsprognoser fra 2019 - 2028

De siste prognosene SSB laget for de tidligere kommunene kom sommeren 2018. Disse ble presentert på strategikonferansen samme høst. Prognosene viste at alle de tidligere kommunene ville ha en vekst mindre enn både landsgjennomsnittet og snittet for Trøndelag. Trøndelagssnittet påvirkes kraftig av veksten i Trondheim. Kun Orkdal av de gamle kommunene hadde en vekstkurve som fulgte landet. Snillfjord og Agdenes hadde negativ befolkningsvekst.

I august 2020 kom det nye regionale befolkningsprognoser fra SSB med Orkland-tall. SSB lager sine prognoser med flere alternativer på fruktbarhet, levealder, netto innvandring og nasjonal vekst. Her er brukt MMMM-alternativet med middels vekst, fruktbarhet, innvandring og levealder.

Det er nå 5,4 millioner innbyggere i Norge. SSB forventer at det om 30 år er ca. 6 millioner. Den største veksten vil skje i sentrale strøk, med over 15 % for de områdene med kraftigst vekst. Det

forventes liten eller ingen vekst i distriktene. I 140 av dagens kommuner ventes en nedgang. Dette skyldes en forventning om at trenden med at unge flytter til sentrale og bynære strøk vedvarer.

SSB forventer en liten endring av befolkningstallet for Orkland, mens kommunene mellom Orkland og Trondheim forventes å ha en kraftig økning i innbyggertall.

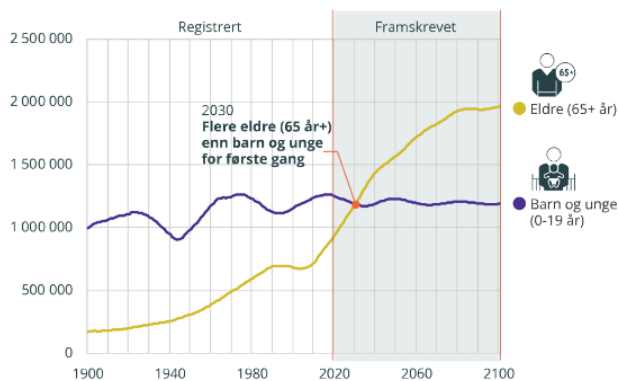
Orkland - lav men stabil vekst

Prognosene viser at Orkland har en svak vekst fra 18.217 innbyggere pr 1.1.2020 til i underkant av 18.800 i 2050.

Flere eldre - færre barn

Flere eldre enn barn og unge

Hovedalternativet (MMM)

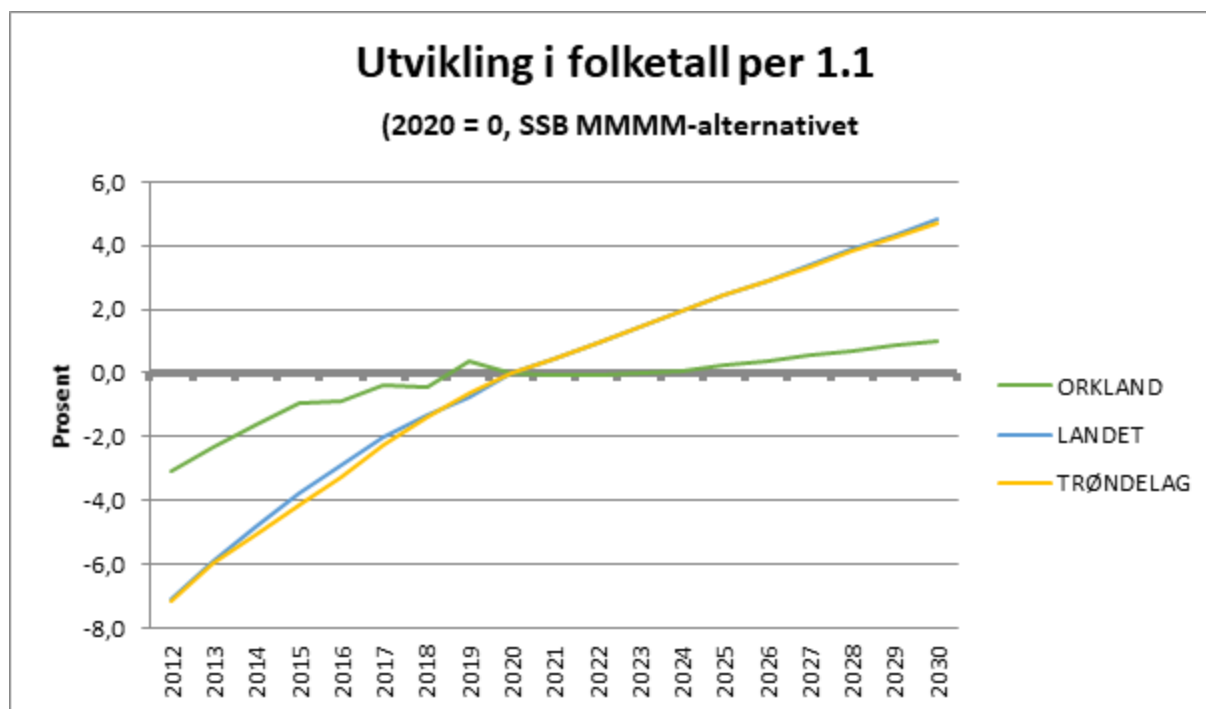
www.ssb.no/tabell/12881

De nye befolkningsprognosene har en lavere vekst enn tidligere. Den reduserte veksten skyldes lavere forventet innvandring enn det har vært de siste årene. Effekten av korona-pandemien antas å være kortsiktig, med lavere innvandring på grunn av stengte grenser og mindre mobilitet.

I prognosene for landet ligger det an til at det i 2030 vil være et krysningspunkt hvor det blir flere eldre enn barn og unge. Det forventes også at levealderen vil øke mer enn tidligere antatt.

Orkland - utvikling folketall 2020-2030

Ser man på forventet utvikling de neste 10 årene, viser prognosene en lik vekst for landet og Trøndelag. Orkland forventes imidlertid å ha en mye lavere og flatere vekst.

Lavere folkevekst enn landet, vil ha betydning for rammeoverføringene fra staten, siden kriteriene i inntektssystemet måler kommunens relative andeler i befolkningsgruppene.

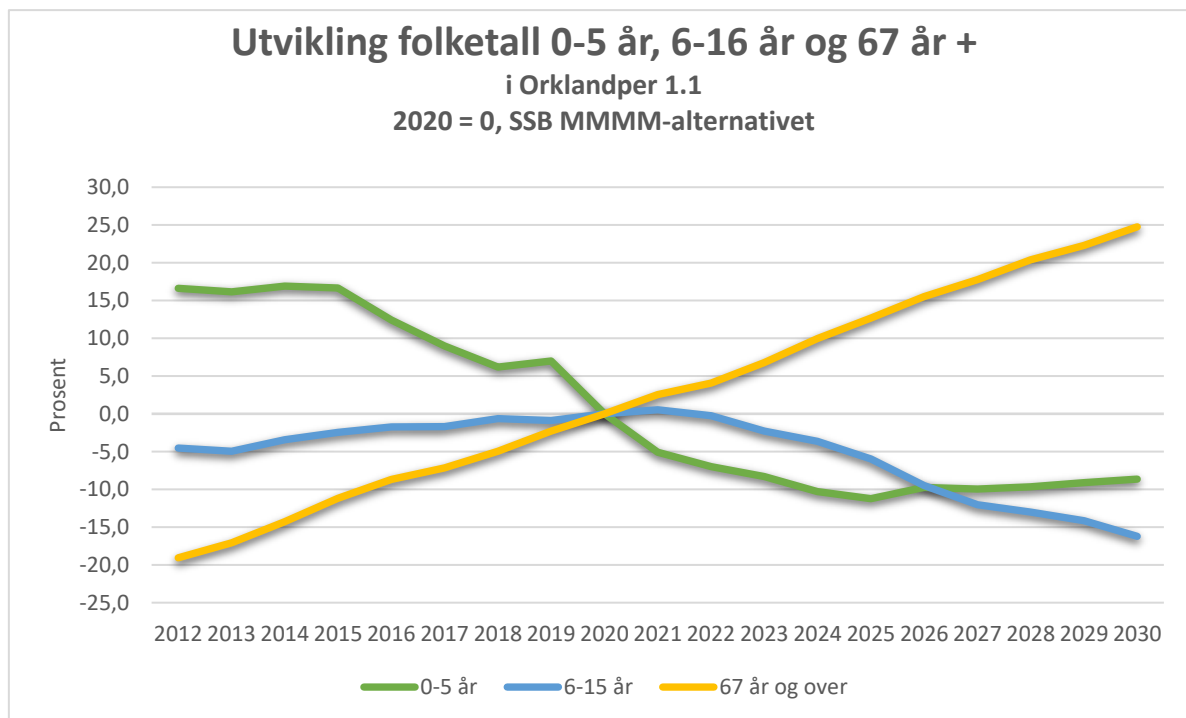
Netto innflytting skaper veksten

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Fødte	156	152	158	165	162	155	149
Døde	169	167	175	191	206	215	220
Nettoinnvandring	24	30	28	27	28	27	27
Innenlands nettoinnflytting	-24	14	18	27	37	42	42
Netto endring	-13	29	29	28	21	9	-2

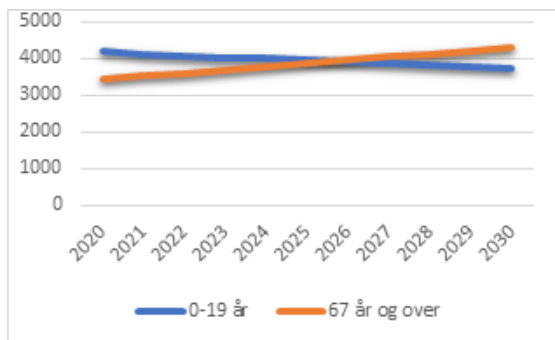
Prognosene for befolkningsveksten i Orkland skyldes netto tilflytting. Det forventes et fødselsunderskudd gjennom hele perioden. En gjennomgang helsesykepleierne har gjort, viser at det ligger an til 141 fødte i 2020. Dette er under prognosene.

Krysningspunkt i 2025

Fra ca. 2010 begynte antallet fødte å gå nedover igjen. Fra 2015 er nedgangen markant. Ser en på grafen for 0 - 5 år, ser en at den fortsetter å falle i Orkland. Det forventes ingen vekst i barnetallet. Det vil si at behovet for barnehagetjenester synker fremover i perioden. Mens det ved inngangen til 2020 var 1.086 barn i gruppen, forventes det over 120 færre ved inngangen til 2025.

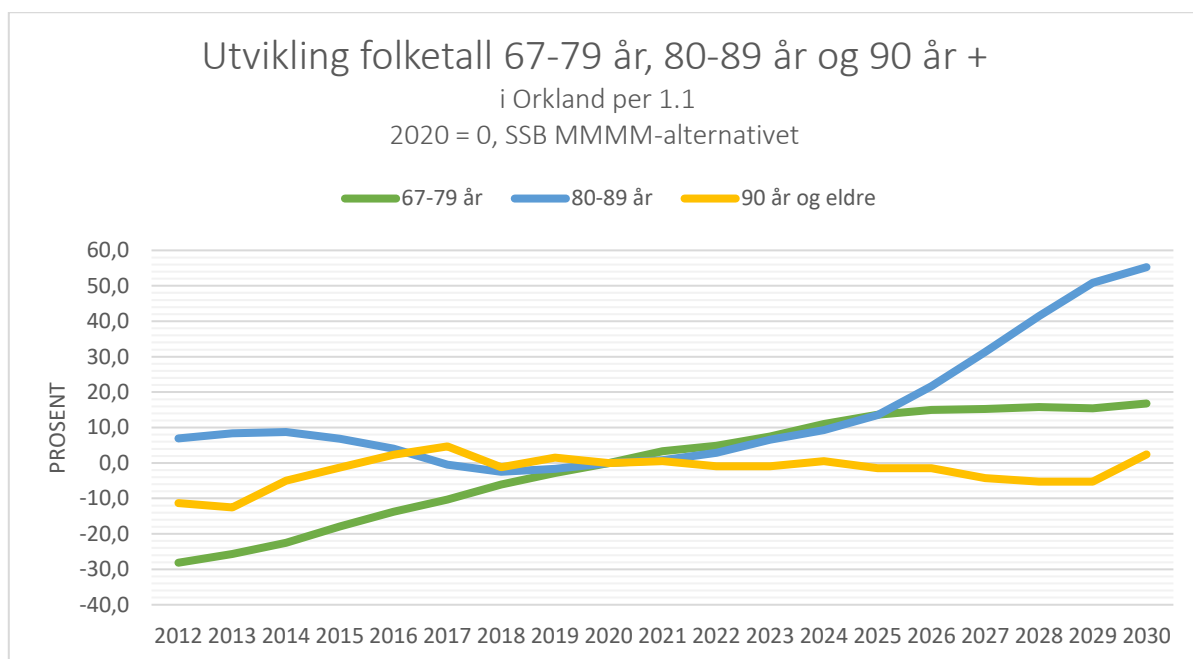
Antallet barn og unge i skolepliktig alder har hatt en svak stigning de siste årene - dette henger sammen med større fødselskull til rundt 2010. Antallet barn og unge var ved inngangen til 2020 på 2.245, mens det ved inngangen til 2025 forventes at det er 2.110 barn og unge i aldergruppen - en nedgang på 135 elever. Det forventes ikke at antallet barn og unge kommer opp på årets nivå igjen i hele prognoseperioden. Det er også forventet en nedgang i antall barn og unge i hele landet, men nedgangen i Orkland er større enn landsgjennomsnittet.

Antallet pensjonister, personer fra 67 år og over, er økende i hele perioden. Mens det på landsbasis vil være et krysningspunkt med antall barn og unge i 2030, vil det i løpet av 2025 være flere pensjonister enn barn og unge Orkland.

Ved inngangen til 2026 er det forventet at det vil være 3.970 pensjonister i kommunen. 1.170 av disse vil være over 80 år, en økning på 170 personer fra 1.1.2020.

I årene etter andre verdenskrig var det høye fødselstall. Denne gruppen har nå begynt å nå pensjonsalder og med de store kullene øker andelen eldre.

I tillegg til at de store etterkrigskullene når pensjonsalder, øker levealderen. Tjenestebehovet er ikke så stort blant de yngste eldre, men fra 80 år og over, øker behovet for tjenester markant. En ser at det er en stor økning i antall over 80 år fra og med 2025. Da passerer de som er født i 1945 80 år.

Prognose befolkningsutvikling fordelt på alderskategorier:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0 år	142	158	156	154	154	154	160	167	167	161	154
1 - 5 år	944	873	854	842	820	810	832	862	895	874	838
6 - 12 år	1574	1570	1528	1473	1432	1413	1250	1246	1287	1328	1317
13 - 15 år	670	686	710	720	730	697	630	542	553	571	593
16 - 19 år	858	821	826	847	873	896	863	779	724	737	761
20 - 44 år	5233	5219	5211	5210	5218	5198	5222	5132	4946	4766	4671
45 - 66 år	5362	5355	5344	5302	5230	5220	5159	5113	5042	5137	5163
67 - 79 år	2436	2517	2555	2619	2704	2767	2845	2978	3067	3004	2885
80 - 89 år	789	795	812	841	862	896	1225	1445	1579	1679	1804
90 år eller eldre	209	210	207	207	210	206	214	275	406	488	581

Demografikostnader

Kommunenes inntektssystemer er bygget opp med kriterier for å fange opp både demografiske og geografiske forskjeller. De store demografiske begivenhetene fødsel, død og migrasjon påvirker kriteriene i inntektssystemet og sees i sammenheng for hele landet.

Demografiendringer får betydning for tjenestetilbudet

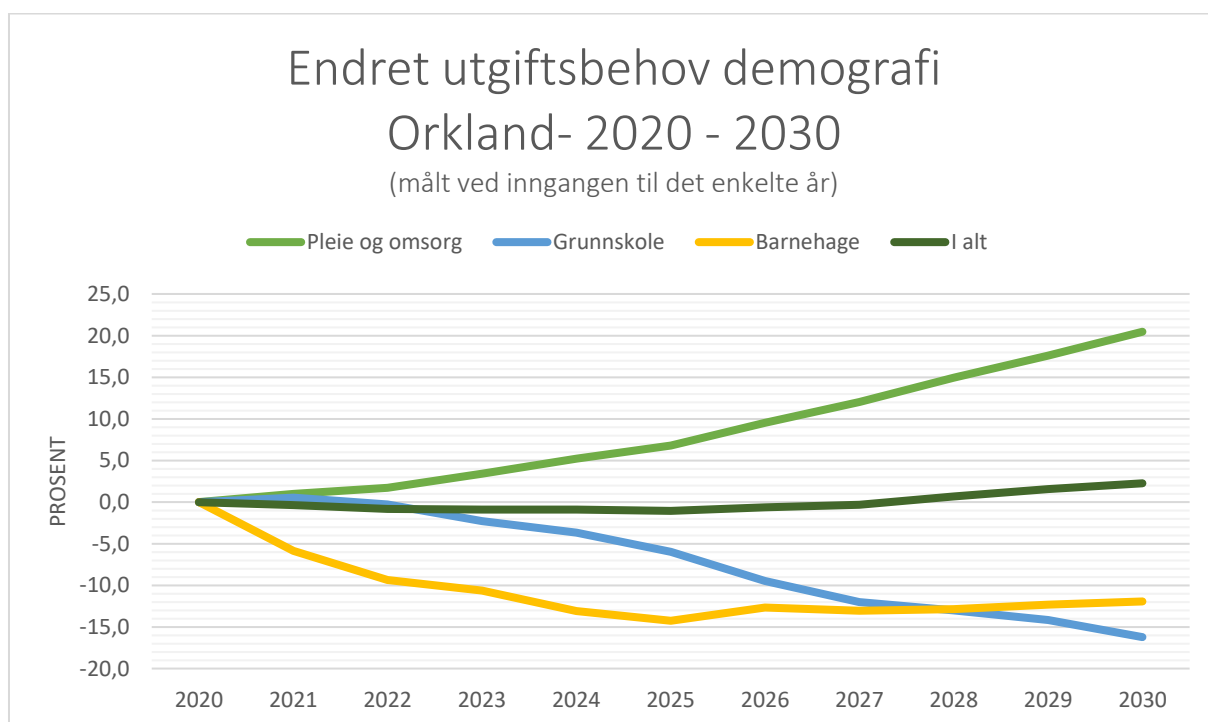
Tidligere i dokumentet er prognosene for befolkningsendringene beskrevet. Disse endringene vil ha betydning for tjenestetilbudet Orkland skal produsere i årene som kommer. Færre barn og unge vil medføre mindre behov for tjenester rettet mot aldersgruppen, mens flere eldre vil medføre større behov for tjenester til denne gruppen.

Inntektssystemets kriterier er objektive og vektingene til den enkelte kommune er beregnet ut fra relative andeler av landet.

Færre barn og mindre eldre enn landsgjennomsnittet

Reduksjonene i antall barn og unge er også merkbart nasjonalt, det samme er veksten i antall eldre. Utfordringen for Orkland er at reduksjonen i antall barn og unge hos oss er større enn landsgjennomsnittet. Samtidig er økningen av antallet eldre er mindre enn landsgjennomsnittet.

KS har gjort beregninger på hvordan demografikostandene for kommunene endrer seg over tid de neste ti årene, i tråd med de nye befolkningsprognosene for SSB.

Beregningene fra KS viser at Orkland kommune totalt sett har et utgiftsbehov på linje med dagens nivå, med en svak økning på slutten av tiårsperioden. Barnehage vil ha en brå nedgang fra nå av, med et fall ned mot 15 % lavere utgiftsbehov fram til 2025, mens skole vil ha tilnærmet likt nivå et par år, for så å synke ned mot 16 % under dagens nivå. Pleie og omsorg antas å ha et økende utgiftsbehov de neste 10 årene, til over 20 % høyere utgiftsbehov enn i dag.

Handlingsregler

Etter reglene i kommunelovens §14-2 bokstav c, skal kommunestyret selv vedta «finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi». I Orkland ble det vedtatt slike handlingsregler ved vedtak både i økonomireglementet, og handlingsplan/økonomiplan i desember 2019.

Hensikten bak slike handlingsregler, er blant annet at kommunen skal sikre stabil og forutsigbar økonomi på lang sikt. På den måten har kommunen nødvendig handlingsrom for å møte framtidige utfordringer. For å gjøre det, må handlingsreglene både gi føringer for drifts- og investeringsnivå. Videre bør de være enkle, tydelige og lett «målbare».

De finansielle måltallene er ikke bindende for det enkelte årsbudsjettet eller økonomiplanperioden, men skal sikre handlingsrom for kommende generasjoner. Hvilke måltall, eller hvordan disse skal utformes, er opp til den enkelte kommune, men de må utformes slik at kommunens drift ikke tærer på formuen over tid.

For at handlingsreglene skal fungere som ledesnor, må disse utformes slik at de omfatter sentrale forhold innen både drifts- og investeringsbudsjettet. Ved praktisk bruk må de sees i sammenheng, slik at både drifts- og investeringsbudsjettene sammen tilpasses et forsvarlig nivå. Dersom eksempelvis gjeldsgrad/ planlagt investeringsgrad er høy, medfører dette et enda større behov for økonomiske buffere/handlingsrom i driftsbudsjettene.

Handlingsreglene er i lovverket knyttet til økonomiforvaltning. En bør derfor både måle budsjett/økonomiplan og oppnådd regnskapsstatus opp mot handlingsreglenes krav. Dette for å sikre at den samlede utviklingen beveger seg i riktig retning.

I tillegg til vurdering av drifts- og investeringsbudsjetter, bør en helhetlig forvaltning også omfatte føringer for forvaltning av gjeld og finansielle midler.

KS har utarbeidet noen indikatorer for økonomisk handlefrihet, basert på driftsresultat, disponible fond og lånegjeld (se illustrasjon under):

KS' indikatorer for økonomisk handlefrihet:

○ Netto driftsresultat etter bundne avsetninger

Mindre enn 1

Mellom 1 og 2

Over 2

○ Disposisjonsfond inklusive samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk

Mindre enn 5

Mellom 5 og 8

Større enn 8

○ Netto lånegjeld korrigeret for ubundne investeringsfond

Større enn 75 %

Mellom 65 og 75 %

Mindre enn 65 %

Alle tall målt i % av brutto driftsinntekter

Kommunestyret har vedtatt følgende handlingsregler for Orkland:

- Netto driftsresultat skal være minimum 1,75 % av brutto driftsinntekter.
- Egenfinansiering av investeringer skal være minimum 20 % av brutto investeringer.
- Langsiktig gjeld (eksempelvis pensjonsforpliktelser) skal være maks 100 % av brutto driftsinntekter.
- Disposisjonsfond (fri egenkapital drift) skal være 5 - 10 % av brutto driftsinntekter.

Det er behov for å «operasjonalisere» noen av disse reglene, for at de skal ivareta hensikten om langvarig, god økonomisk styring med tilstrekkelige buffere.

I det etterfølgende knyttes en kort kommentar til status i forhold til de enkelte reglene. I tillegg pekes det på utfordringer knyttet til den aktuelle regelen.

Netto driftsresultat

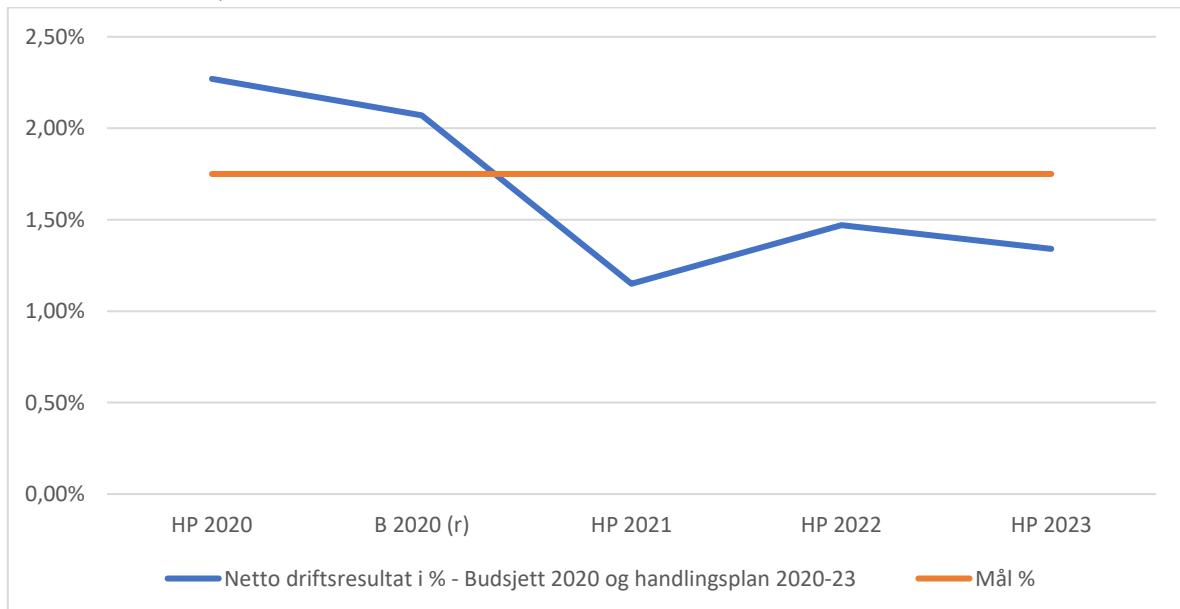
Handlingsregel:

Netto driftsresultat skal være minimum 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Netto driftsresultat kan sees på som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt.

Grafen under viser netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, og viser utviklingen i inneværende handlingsplanperiode. I økonomiplan/budsjett for 2020 inngår tilskudd knyttet til reformstøtte med 22,3 millioner kroner.

Netto driftsresultat/brutto driftsinntekter

Grafen viser at netto driftsresultat ikke når opp i anbefalt nivå/handlingsregelens nivå i perioden. Dette tilsier at drifta over tid ikke frigjør midler til å forsvare et høyt investerings-/gjeldsnivå, og samtidig sikrer nødvendig buffer for framtidig handlingsrom.

Tabellen under illustrerer utviklingen og utfordringen med å løfte netto driftsresultat opp til 1,75 %

	HP 2020	B 2020	HP 2021	HP 2022	HP 2023
Brutto driftsinntekter (millioner kroner)	-1.585	-1.593	-1.563	-1.564	-1.562
Netto driftsresultat (millioner kroner)	-36	-33	-18	-23	-21
Andel netto driftsresultat %	2,27 %	2,07 %	1,15 %	1,47 %	1,34 %
Mål %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %
Differanse %	0,52 %	0,32 %	-0,60 %	-0,28 %	-0,41 %
Differanse (millioner kroner)	-8,2	-5,1	9,4	4,4	6,3

Tabellen viser at det i 2021 vil «koste» 9,4 millioner å innfri kravet om netto driftsresultat på 1,75 %, i 2022 er beløpet 4,4 millioner mens det i 2023 er 6,3 millioner.

Ved revidering av budsjettet, har vi redusert netto driftsresultat/minket marginen.

KS' indikatorer for økonomisk handlefrihet:

○ *Netto driftsresultat etter bundne avsetninger*

Mindre enn 1

Mellom 1 og 2

Over 2

Egenkapitalgrad

Handlingsregel:

Egenfinansiering av investeringer skal være minimum 20 % av brutto investeringer.

Denne handlingsregelen må sees i tett sammenheng med de øvrige handlingsreglene.

Egenkapitalfinansiering betyr i denne sammenheng oppsparte midler i form av fond, eller frigitte midler som følge av salg av kommunens eiendeler.

I tabellen under er egenkapitalgraden illustrert for de største pågående/nylig ferdigstilte investeringsprosjektene i Orkland. Tabellen er forenklet og viser beløp i hele millioner kroner.

	Folkehelse-senter	Skole Lensvik	Meldal helsetun	Orkdal brann-stasjon
Totalramme	440	196	391	69
<i>Finansiering:</i>				
Mva-kompensasjon	20	39	78	14
Tilskudd husbanken			121	
Spillemidler	60			
Tilskudd Enova	14			
Bruk av fond/inntekter salg fast eiendom	74	32	34	
Lån	272	125	158	56
Andel av finansiering som ikke er lån	38,28 %	36,36 %	59,66 %	20,00 %
Egenkapitalgrad (Andel av finansiering som er sparte midler/salgsinntekter)	16,73 %	16,34 %	8,67 %	0,00 %

For inneværende handlingsplan er egenkapitaldekningen som illustrert i tabellen under.

	2020	2021	2022	2023	Sum HP
Totalramme	394	334	67	34	829
<i>Finansiering:</i>					
Mva-kompensasjon	60	53	11	7	130
Tilskudd husbanken	61	61			122
Bruk av fond/inntekter salg fast eiendom	66	18	2	2	88
Lån	207	202	54	26	489
Andel av finansiering som ikke er lån	47,51 %	39,57 %	18,80 %	24,36 %	41,05 %
Egenkapitalgrad					
(Andel av finansiering som er sparte midler/salgsinntekter)	16,84 %	5,45 %	2,25 %	4,36 %	10,56 %

Bærekraftig gjeldsgrad

Handlingsregel:

Langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) skal være maks 100 % av brutto driftsinntekter.

Tabellen under viser forventet gjeld pr 31.12.2019. Denne samlede gjelda utgjør ca. 135 % av brutto driftsinntekter. Gjelda inkluderer et estimat på Orklands del av Snillfjords gjeld pr 31.12.2019, på 48 % av totalgjelda. Det er ikke tatt hensyn til om gjelda er knyttet til egne formål eller selvkost.

Lånegjeld 31 12 2019 (millioner)	
Lån Agdenes	148
Lån Meldal	307
Lån Orkdal	1.490
Lån Snillfjord	127
Lån Snillfjord ca. 48 %	63
Sum lån inkludert 48 % Snillfjord	2.008

I økonomiplanen er det budsjettert med både avdrag og opptak av nye lån. Tabellen under baserer seg på økonomiplanen, og er derfor ikke korrigert for politiske vedtak gjennom 2020.

	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023
Budsjettert bruk av lån i handlingsplan	207	202	54	26
Budsjetterte avdrag i handlingsplan	71	80	84	85
Budsjettert ny gjeld i handlingsplan	2.144	2.266	2.236	2.177

Sammenholder en disse endringene, får en følgende gjeldsgrad gjennom perioden.

	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023
Brutto driftsinntekter	1.585	1.563	1.564	1.562
Budsjettert gjeld	2.144	2.266	2.236	2.177
Gjeld i % av brutto driftsinntekter	135 %	145 %	143 %	139 %

For å komme ned på en gjeld på 100 % av brutto driftsutgifter, må gjelda ned 615 millioner fra 2023-nivået. Forutsetter en årlige avdrag på 85 millioner og full investeringsstopp, vil dette ta litt over 7 år.

KS' indikatorer for økonomisk handlefrihet:

○ Netto lånegjeld korrigeret for bundne investeringsfond

Større enn 75 %

Mellom 65 - 75 %

Mindre enn 65 %

Alle tall målt i % av brutto driftsinntekter

Økonomisk buffer

Handlingsregel:

Disposisjonsfond (fri egenkapital drift) skal være 5 - 10 % av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondene er kommunens buffer til å håndtere uventede endringer i inntekter og utgifter. Fondene bør være store nok til å bevare den kommunale formuen ved midlertidige fall i netto driftsresultat.

Når det gjelder kommunens samlede fond, viser en gjennomgang av regnskapene pr 31.12.2019 følgende status:

Disposisjonsfond Agdenes	39,0
Disposisjonsfond Meldal	50,7
Disposisjonsfond Orkdal	158,4
Disposisjonsfond Snillfjord	11,0
Disposisjonsfond Snillfjord 48 %	5,3
Samlet disposisjonsfond 31.12.2019	253,3

I handlingsplanen er det lagt opp til følgende endring i forhold til fondene:

	HP 2020	HP 2021	HP 2022	HP 2023	SUM
Overført investering	66,8	18,6	5,7	5,7	96,8
Budsjettert bruk / avsetning (avsetning: -/negativt fortegn)	27,0	1,0	-17,7	-16,1	-5,9
Sum bruk av disposisjonsfond i perioden					90,9
Fond 31 12 2019					253,3
Sum bruk av disposisjonsfond					90,9
Status fond ved utgangen av HP-perioden					162,4

Sett opp mot brutto driftsinntekter, vil sum disposisjonsfond ved utgangen av perioden utgjøre 10,4 % av brutto driftsinntekter.

Oversikten over viser isolert sett at fondene er tilstrekkelige i forhold til handlingsregelen. Imidlertid er det lagt tydelige føringer for betydelige deler av fondskapitalen. Kommunestyrene har i ulik grad angitt formål når pengene er avsatt til disposisjonsfondene. Kommunestyret kan selv endre disse føringene. Eksempler på slike fond kan være flyktningefond, fond til asfaltering av veier, lærlingefond og enhetenes overskuddsfond.

KS' indikatorer for økonomisk handlefrihet:

- Disposisjonsfond inklusive samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk

Mindre enn 5

Mellom 5 og 8

Større enn 8

Alle tall målt i % av brutto driftsinntekter

Oppsummering

Handlingsreglene må vurderes og evalueres over tid, etter hvert som en høster erfaring med bruk av disse.

Det må gjøres en helhetlig vurdering av den økonomiske utviklingen på sikt, og om hensynet handlingsreglene skal ivareta faktisk ivaretas:

- Har kommunen nødvendige buffere framover, målt ved utvikling i netto driftsresultat?
- Er nyinvesteringer dekket ved oppsparte midler, målt i egenkapitaldekning?
- Er låneomfanget slik at en håndterer renter og avdrag framover, målt opp mot driftsinntektene?
- Har kommunen reserver til å møte uforutsette endringer/handlingsrom, målt opp mot disposisjonsfondenes størrelse?

Utfordringsbildet for arbeidsgiver

1. *Hvordan sikre at vi til enhver tid har god oversikt over hva som er riktig bemanning og kompetanse?*
2. *Hvordan sikrer vi «flyt» av arbeidskraft og kompetanse mellom områdene oppvekst og helse og mestring?*
3. *Hvordan gjør vi Orkland kommune mer attraktiv som arbeidsgiver?*
4. *Hvordan kan vi som arbeidsgiver jobbe systematisk for å tilby hele faste stillinger og samtidig arbeide for at ansatte vil jobbe heltid?*
5. *Hvordan sikrer vi arbeidet for å begrense sykefravær og andel uføre?*

Endringer i kompetansebehov og rekrutteringsutfordringer

For å håndtere de nødvendige endringsbehovene for bemanning er vi avhengig av at vi identifiserer riktig bemanningsnivå for å opprettholde og utvikle de kommunale tjenestene. I prosjektperioden og som nylig sammenslått kommune har dette vært en utfordring. Nå har vi bedre forutsetninger for å si hva som er riktig bemanning og hvilke endringsbehov dette utløser.

De demografiske prognosene viser at det de neste årene blir en vesentlig nedgang i barnetallet innen skole og barnehage. Samtidig ser vi motsatt utvikling innen helse- og omsorgstjenestene, hvor antallet eldre mellom 80 og 89 år øker både i handlingsplanperioden og videre framover. Dette krever at det etableres bedre mekanismer for å få «flyt» av arbeidskraft og kompetanse mellom tjenestene. Dette må baseres på langsiktig personalplanlegging hvor vi til enhver tid har oversikt over hva som er nødvendig bemanning og hva som er forventet avgang.

Dette må vi se i sammenheng med kompetansebehov som utløses av de endringene som vi vet kommer for de respektive tjenestene. Her må vi legge til rette for at ufaglærte tilbys utdanning.

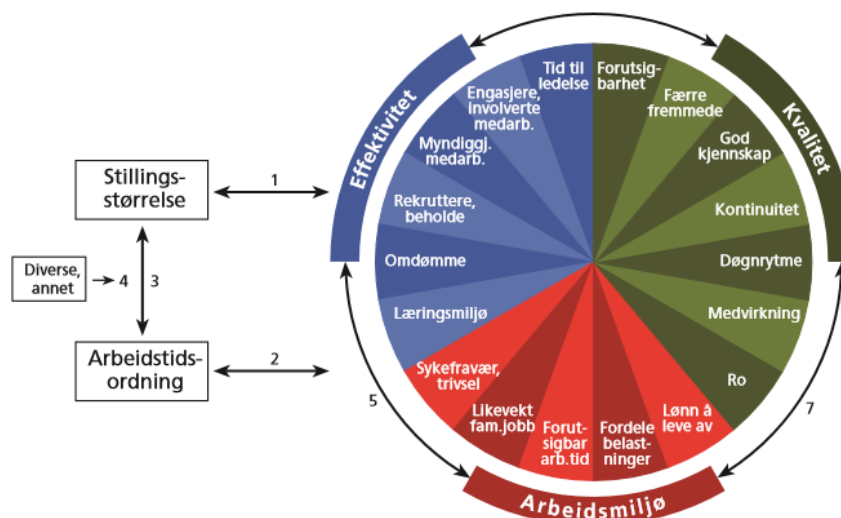
En avgjørende suksessfaktor blir at vi over tid klarer å bemanne helse og mestring med ansatte som har relevant kompetanse fra oppvekst. En forutsetning er da at de det gjelder tilbys videreutdanning eller omskolering om det er behov for det. Dette forsterkes av at det er innen helse- og omsorgstjenestene vi ser de største rekrutteringsutfordringene. Mangelen på sykepleiere er en strukturell utfordring på nasjonalt nivå, og dessverre er ikke Orkland kommune noe unntak i den forbindelse. Det blir derfor viktig å gjøre Orkland kommune mer attraktiv som arbeidsgiver. Samtidig må vi arbeide for å styrke det desentraliserte tilbudet for sykepleierutdanning slik at studiet også kan tas på deltid.

Nærhet til sykehusarbeidsplasser i Orkanger og i Trondheim er med på å øke «turnover» mellom kommune og sykehus. Dette gjelder både leger og sykepleiere. For disse to gruppene kreves målrettet oppfølging for å sikre tilstrekkelig rekruttering.

Heltidskultur

Det står i kommunens arbeidsgiverpolitikk at «Hele og faste stillinger er et grunnprinsipp og skal følges opp med tiltak som fremmer heltidskultur». Dette handler om at arbeidsgiver både skal tilby hele faste stillinger og samtidig arbeide for at ansatte vil jobbe heltid.

Heltidskultur er viktig for å bidra til bedre kvalitet i tjenestene, mer effektiv organisering og et bedre arbeidsmiljø som skal sikre høyere nærvær. Tankegangen er synliggjort i modellen under som viser forholdet mellom arbeidstid og stillingsstørrelse, og effekter på ulike sider ved tjenestekvalitet, arbeidsmiljø og effektivitet (Moland og Bråten 2012: 60):

Per i dag har ansatte i Orkland kommune en gjennomsnittlig ansettelsesprosent på 77 %. Av de ansatte jobber 44 % heltid. Dette innebærer at Orkland kommune totalt sett karakteriseres som en organisasjonskultur «med litt av hvert» basert på KS sine definisjoner. Innenfor de enkelte tjenesteområdene varierer det fra ca. 20 % heltidsandel innen enkelte helsetjenester. Dette karakteriseres av KS som en «kultur med svært omfattende bruk av deltidsansatte». Innen rådmannens område er det i motsatt ende en heltidsandel på 84 %.

Tallene er sannsynligvis noe mer positive siden de ikke fanger opp ansatte som jobber heltid, men som er fordelt på flere stillinger. Sammenligner vi de respektive utdanningsgruppene så ser vi at gjennomsnittlig stillingsandel har en klar sammenheng med utdanningsnivå:

Utdanningsgruppe	Gjennomsnittlig Stillingsandel
Ufaglærte	58 %
Fagarbeidere	79 %
3-årig høyere utdanning	84 %

Sykefravær og uførhet

Sykefraværet i Orkland kommune har så langt vist en positiv utvikling totalt sett. Dette skyldes blant annet sesongmessige variasjoner, men sannsynligvis også smittevernstiltak og mobilisering knyttet til korona-pandemien. Likevel ligger Orkland i likhet med resten av kommune-Norge godt over det som er normalt sykefravær i arbeidslivet ellers.

Prosentvis sykefravær

Rammeområde	Samlet 2. kvartal	Akkumulert
1110 Rådmannen	3,9	5,9
2010 - 2020 Barnehage	4,8	7,1
2110 - 2119 Grunnskole	4,6	6,7
2210 - 2212 Tverrfaglige tjenester	3,5	4,8
3010 - 3014 Mestring	5,6	7,0
3110 - 3130 Hjemmebaserte tjenester	8,6	11,0
3210 - 3214 Institusjon	6,6	8,7
4000 - 4020 Plan	1,0	2,4
4120 - 4140 Tekniske tjenester	5,7	8,0
4250 Kultur	7,3	10,9
Orkland	5,8	7,8

Det må fortsatt jobbes godt med å forebygge og begrense fraværet gjennom tilrettelegging. Samtidig må vi være dyktige til å finne alternative oppgaver i samarbeid med ansatte. Erfaring viser at lavt sykefravær krever kontinuerlig fokus og oppfølging. Som Orklands største arbeidsgiver har vi spesielt ansvar for uførhetstallene i kommunen. Et godt nærværarbeid og systematisk oppfølging av sykefravær er avgjørende for å begrense andelen uføre i kommunen.

Utfordringsbildet for digitalisering

1. *Hvilke digitale tjenester skal vi som kommune tilby, hvordan bør de tilbys, og hva betyr det for de tjenestene vi skal levere?*
2. *Hvordan kan vi digitalisere og sette brukerens behov i sentrum for sammenhengende tjenester?*
3. *Hvordan kan digitalisering gi enklere og mer effektive arbeidsprosesser for våre ansatte?*
4. *Hvor digitalt modne er våre ledere og ansatte og hva er de nødvendige forutsetningene og kompetansen for at vi skal kunne gjennomføre en vellykket digitalisering av våre tjenester? Hvordan dekker vi kompetansegapet?*
5. *Hvordan kan kommunen styre utviklingsporteføljen på en god måte, når tjenesteområdene har vidt forskjellige utgangspunkt? Hvordan sikrer vi en helhetlig utvikling?*
6. *Hvordan effektivt samarbeide med andre kommuner, fylkeskommune, staten, næringsliv og frivillig sektor? Hvem og hva er spesielt viktig å samarbeide om, og hvilken form skal samarbeidet ha? Hvordan dra nytte av det som allerede er utviklet/utprøvd av andre?*
7. *De digitale satsingene gir ofte «pukkelkostnader» på kort sikt, mens gevinstene kommer senere, og ofte hos andre aktører enn kommunen som har hatt kostnadene eller de er rett og slett vanskelig å definere økonomisk. Hvordan best hente ut gevinstene av digitaliseringen gjennom effektivisering og bedre kvalitet, slik at den gir større økonomisk handlingsrom?*
8. *Hvordan integrerer vi arbeidet med digitalisering i «alt» kommunen gjør? Hvordan skal vi synliggjøre og sikre en riktig satsing på digitalisering i handlingsplan med budsjett?*
9. *Hvordan sikrer vi at vi satser på de rette plattformene, sentrale fagsystem og øvrige fagsystem?*
10. *Hvordan fyller rollen som pådriver for god mobil- og bredbåndsdekning? Den statlige støtteordningen forutsetter en lokal egenandel. Hvordan sikrer vi økonomisk handlingsrom for at kommunen er en proaktiv og smidig aktør i dette markedet?*

Strategisk målsetting

Intensjonsavtalen for kommunesammenslåing fastslo tydelige ambisjoner for Orkland kommune innen digitalisering, synliggjort gjennom perspektivet «Digitalisering for bedre tjenester». Den strategiske tilnærmingen har blitt forsterket i kommuneplanens samfunnsdel «Slik bygger vi Orkland sammen». Hovedmål «Modig» sier at kommunen «skal arbeide målrettet med innovasjon, næringsutvikling og digitalisering for å møte fremtidens utfordringer». Videre er dette konkretisert i strategi M4 som sier at kommunen skal «arbeide målrettet med innovasjon og digitalisering, samt bidra til å utjevne ulikheter i digitale ferdigheter».

I henhold til planstrategien skal det lages en egen temaplan for digitalisering i 2021 - 2022.

Kartlegging og prioriteringer

Det ble utarbeidet en egen kartlegging og fagrapport for IT som del av kommunesammenslåingen, som har vært lagt til grunn for prosessen. Prioriterte satsinger var å bli heldigital, prioritering av skyløsninger, informasjonssikkerhet, hylleware før utvikling og ikke overlappende datalagring eller funksjonalitet. Dette er prinsipper som fortsatt ligger til grunn for videre arbeid. Intensjonsavtalen sier at kommunen skal være en «foregangskommune innen IT og digitalisering».

Omfattende arbeid er gjort

Det har i 2019 og 2020 vært gjennomført et svært omfattende arbeid for å få på plass felles infrastruktur og sentrale fagsystemer (system for sak/arkiv og system for økonomi/lønn/personal) og øvrige fagsystem i Orkland kommune. Dette arbeidet fortsetter inn i ny handlingsplanperiode. Stadig økende kostnader til lisenser og programvare er en krevende problemstilling. Innføring av Office365 og Teams har vist seg å være en kritisk suksessfaktor under koronapandemien.

Det har allerede ført til nye samarbeidsmåter, kompetanseutvikling og nye tankesett for digitalisering. Førrende for arbeidet med digitalisering er utarbeiding av prosedyre for systemforvaltning og anskaffelsesstrategien. Det har i tillegg vært jobbet med digitale utviklingstiltak innen helse, oppvekst, samfunn og rådmannens stab.

Tverrfaglig innsats og helhetlig satsing

Det er etablert en tverrfaglig digitaliseringsgruppe som jobber strukturert med oversikt, rutiner, erfaringsutveksling og utvikling for å sikre en helhetlig satsing. Digitaliseringsgruppa sammen med strategisk ledergruppe har deltatt i Kompetanseløft Trøndelag som er et ettårig utdanningsløp arrangert av Trøndelag fylkeskommune. Orkland har i tillegg forpliktet seg til fylkeskommunens satsing DigiTrøndelag. I tillegg tar flere ansatte nå tilleggsutdanning innen digitalisering og organisasjonsutvikling med et digitalt perspektiv. Flere spissede digitaliseringsprosjekt er allerede lansert, noe som sørger for både effektivisering og bedre tjenester - noen eksempler er chatroboten KommuneKari, digitale bestillings-/kommunikasjonsløsninger, KommuneTV, piloter for SafeMate og medisrobot innen helse og pedagogisk bruk av teknologi i oppvekst. Det er verdt å merke seg at det har blitt brukt svært lite konsulent tjenester i prosessen så langt. Det er et betydelig potensial for samarbeid med andre.

Kostnader og gevinstrealisering

De digitale satsingene medfører kostnader, både som investeringer og for drift. Noe er «pukkelkostnader», men ofte er kostnadene varige. Gevinstene kommer senere, og gjerne i form av økt kvalitet og kan være vanskelig å tallfeste økonomisk. Noen ganger gir de også varige driftsutgifter. Et eksempel på at digitalisering fører til større kostnader og ressursbruk, er at utstyrstettheten i skolene har økt de siste par årene. Alle elever har nå sin egen enhet, enten PC eller iPad. Vi har i dag ca. 2400 enheter ute i skolene (elever og ansatte). Flere enheter fører til økt behov for å løse små og store utfordringer, økte lisenskostnader, krever betydelig mer tilrettelegging og support samt pedagogisk koordinering og tilrettelegging. Det er ikke nok å bare å kjøpe digitale enheter. Vi ser at arbeid med gode modeller for gevinstrealisering og gevinstvurderinger blir viktig.

Ny nasjonal strategi forplikter

Regjeringens strategi Én digital offentlig sektor 2019 - 2025 setter premissene for offentlig sektors arbeid med digitalisering. Strategien skal understøtte en sammenhengende digitalisering i *hele* offentlig sektor, ikke kun statlige virksomheter. Strategien følger kursen som ble pekt ut i stortingsmeldingen Digital agenda (2015 - 2016), og er i høyeste grad relevant også for kommunene.

Fra digitalisering til digital transformasjon

Strategien synliggjør den nødvendige overgangen fra digitalisering til digital transformasjon. Det vil si å gå fra å bruke mulighetene digitale teknologier gir til å forbedre, fornye og skape nytt (digitalisering), til gjennomgripende endringsprosess der digitale teknologier integreres i og påvirker alle deler av virksomheten (digital transformasjon). Det handler om alltid å sette seg i brukerens sted og designe tjenester etter dette. Dette er en krevende, men nødvendig tilnærming for offentlig sektor. Vi må gå fra å gjøre det digitalt til å være digital.

Hovedgrepene i regjeringens strategi er nettopp mer brukerfokustert tjenesteutvikling og mer effektiv og samordnet utnyttelse av felles IT-løsninger. Blant innsatsområdene i strategien er at brukerne skal settes i sentrum gjennom mer sammenhengende tjenester - uavhengig av hvem som har ansvaret. Sju sentrale livshendelser skal prioriteres, for eksempel å få barn, miste og finne jobb og det å være ny i Norge. En forutsetning for mer sammenhengende tjenester er at data i større grad deles og gjenbrukes på tvers av virksomheter og sektorer i forvaltningen. Dette er også et av strategiens satsningsområder.

Strategien gir i første rekke føringer på overordnet nivå, på hvordan de statlige virksomhetene og Kommune-Norge skal arbeide med digitaliseringen og hvordan samarbeidet mellom sektorene skal foregå. Den gir i mindre grad krav og anbefalinger om hvordan virksomhetene og kommunene i praksis skal arbeide med digitalisering, både på strategisk nivå og i det daglige.

Kompetanse og digital modenhet

Digitalisering og digital transformasjon krever at vi må ta grep mot forskjellene i digital modenhet hos våre ansatte. Vi vet det er store forskjeller i digital modenhet og kompetanse.

Kompetanse er en forutsetning for være med på den digitale transformasjonen, både når det gjelder å være kvalifisert for fremtidige oppgaver og delta i utviklingsarbeid. Dette krever at vi definerer hva som kreves av digital modenhet og iverksetter tiltak som sørger for å lukke aktuelle kompetansegap. Dette er tydelig formulert i arbeidsgiverpolitikken: «Mestring og trygghet er en viktig forutsetning for å trives, ta ansvar og bidra på arbeidsplassen. Alle medarbeidere skal ha en plan for utvikling av sin kunnskap og sine ferdigheter fra de begynner og til de avslutter sitt arbeidsforhold».

Det må også utvikles en strategisk forståelse for hva digitalisering og digital transformasjon innebærer for ledere, slik at de kan ta riktig valg både for den enkelte tjeneste og på tvers av tjenester. Dette må være en del av den systematiske lederutviklingen.

Prioritering og eierskap

Digitalisering og digital transformasjon må stå høyt på agendaen i styringen og utviklingen av Orkland kommune. Skal vi lykkes med det digitale skiftet, må både politikere, ledere og ansatte i kommunene involvere seg, være nysgjerrige, få kompetanse og ta eierskap til utviklingen.

Utfordringsbildet for næringsarbeidet

1. *Hvordan kan kommunen tilrettelegge for næring og arbeidsplasser i hele Orkland?*
2. *Det er i dag forskjellige arbeidsgiveravgiftssoner innad i kommunen. Hvordan vil eventuelle endringer i regelverket påvirke næringslivet og kommunal drift ved endringer i arbeidsavgiftssoner? Kan eventuelle endringer avhjelpes?*
3. *Hvordan sikre at vi fortsatt har arbeidsplasser i hele kommunen?*
4. *Hvilken type næring ønsker Orkland å tiltrekke seg fremover?*
5. *Hva skal til for å få flere kompetansearbeidsplasser i Orkland?*
6. *Hva skal til for å få flere pendlere som arbeider i Orkland til å bosette seg i Orkland for å øke befolkningsveksten?*
7. *Hvilke muligheter ligger i dette og hva slags potensial kan det skape?*
8. *Reiseliv er en viktig satsing for å skape og ivareta arbeidsplasser. Hva skal til for at Orkland skal lykkes som reiselivsdestinasjon og være blant de foretrukne destinasjonene?*
9. *Har vi nok næringsarealer og ligger disse der vi trenger dem? Bør vi avhende eller kjøpe?*
10. *Er den tekniske infrastrukturen på plass? Har vi tilstrekkelig kapasitet på vann, avløp, vei, IT og strøm der hvor næringslivet ønsker å etablere seg?*
11. *Hvordan kan Orkland øke attraktiviteten mer enn andre kommuner?*
12. *Hva er viktigst som næringskommune å markere seg som og hvilke effekter vil det ha?*

Orkland er en stor næringskommune med variert næringsliv. De største bedriftene er sentrert rundt Orkanger, men også i resten av kommunen er det mange etablerte næringsaktører innenfor flere bransjer.

Differensiert arbeidsgiveravgift

Et av de viktigste distriktspolitiske virkemidlene for å opprettholde og etablere næring i distriktene er den differensierte arbeidsgiveravgiften. I tillegg har for eksempel Innovasjon Norge gode støtteordninger for næringslivet i distriktene. Det er mange negative konsekvenser ved å endre arbeidsgiveravgiften og konsekvensene kan medføre sentralisering og avfolkning i distriktene, noe som igjen vil sette press på tjenestetilbudet i den nye kommunen.

Ordnningen med differensiert arbeidsgiveravgift skal rulleres i 2023. Det vil si at det kan bli innført nye satser for arbeidsgiveravgift i tidligere kommunene - Meldal (6,4 %), Snillfjord (6,4 %), Agdenes (10,1 %) og Orkdal (14,1 %). Orkland kan få en felles arbeidsgiveravgift på 14.1 % for hele kommunen, og det vil utgjøre ca. 40 millioner kroner i ekstra kostnader for det private næringslivet. For det offentlige vil økningen blitt på 26,5 millioner kroner.

Tilgang på arbeidskraft

Orkland har et variert næringsliv med prosessindustri, næringsmiddelindustri, bygg og anlegg, varehandel og ikke minst industri relatert til landbruk og landbruksutstyr. Det er viktig at næringslivet har god tilgang til arbeidskraft for å sikre videre utvikling.

I Orkland har vi videregående skoler både innenfor allmennfag og yrkesfag. I tillegg er Christian Thams fagskole tilknyttet høyere yrkesfaglig utdanning. Tilgang til utdanning i kommunen er god, spesielt med tanke på fagutdanningen. Christian Thams fagskole har for eksempel i dag ca. 250 elever.

Næringslivet etterspør mer arbeidskraft med relevant fagutdanning.

Befolkningens utdanningsnivå

Statistikk viser at 33 % av befolkningen i Trøndelag har universitets- eller høyskoleutdanning. I Orkland viser tilsvarende tall at bare 20 % har universitets- eller høyskoleutdanning ifølge statistikk fra Trøndelag fylkeskommune.

Det blir viktig at vi arbeider for å få flere kompetansearbeidsplasser. Dette vil gi et bedre grunnlag for ytterligere utvikling av næringslivet i Orkland, og vil gi et større mangfold av arbeidsplasser.

Pendlestrømmer

Orkland har nærhet til Trondheim med ca. 30 minutt kjørevei (4 mil) fra Orkanger sentrum. Trondheim er det største arbeidsmarkedet og har størst innpendling til Orkland. Tilgangen til arbeidsmarkedet i Trondheim er viktig.

Det er nå i overkant av 1.000 arbeidstakere som pendler fra Orkland til Trondheim. Det er motsatt ca. 500 som pendler fra Trondheim til Orkland kommune.

Størst på hytter i Trøndelag

Orkland er Trøndelags største hyttekommune (4.527 hytter) og er den åttende største hyttekommunen i Norge. I tillegg har Orkland den nest største detaljomsetningen per innbygger i hele Trøndelag. Her ligger det potensiale for ytterligere satsing og videreutvikling.

Tilgang på næringsareal

En av suksessfaktorene for å tiltrekke ny næring til Orkland er industritradisjonene, nærheten til Trondheim, kompetansen, ledige tomteareal og kommunal vilje til å skape nye arbeidsplasser i Orkland.

Ytterligere nyetableringer med mange arbeidsplasser krever i tillegg sosial infrastruktur som skolekapasitet, kollektivtransport, nærhet til kulturelle og idrettslige tilbud, boligtilbudet og forhold knyttet til helse og beredskap.

Premissene for å tiltrekke seg næringsaktører er ofte styrt av god beliggenhet for aktørens behov for effektiv betjening av sitt marked. I de senere årene har vi i tillegg sett at fokuset på forhold som sosial-, samfunnsmessig- og teknisk infrastruktur har blitt sterkere vektlagt i valget av etableringssted.

Næring og arbeidsplasser i hele Orkland

Deler av næringslivet i Orkland opplever at det er mer krevende og drive næringsvirksomhet i distrikt kontra tettsted/by. Det kan være tilgang på arbeidskompetanse, fraflytting, transporttilbud, avstander og verdi av næringsbygg. Næringslivet i distriktet trekker ofte frem utfordringer når det gjelder næringsbygg. Næringsbygg er kapitalkrevende, og verdi av næringsbygg varierer stort etter beliggenhet.

Det kan være krevende å få finansiert næringsbygg i distrikt med private midler. Offentlige virkemidler fra stat/fylkeskommune og kommune kan deles inn i to kategorier:

- 1.) Fylkeskommunal og statlig verktøykasse: Differensiert arbeidsgiver avgift, regionale distriktsmidler, lavrisikolån fra innovasjon Norge, innovasjonslån (anleggsmidler bygg) og skattefunn med mere.
- 2.) Kommunal verktøykasse: Næringsfond, offentlig infrastruktur, ulike selskapstilknytninger med kommunalt eierskap.

Næringskommune nummer 1

I 2019 gjennomførte kommunen en bred innbyggerundersøkelse, Orklandstemmen, for å få mer informasjon om hva innbyggerne er opptatt av når det gjelder nykommunen. Over 60 % av de spurte mente at den nye kommunen bør markere seg som en næringskommune.

De fleste kommunene som ønsker å øke sin attraktivitet har fokus på (*kilde: Telemarksforskning*):

- Tilgjengelige og attraktive tomter til bolig.
- Tilgjengelige og attraktive arealer til næring.
- Sentrumsutvikling og skape attraktivitet for bolig, næring, kultur og besøk.
- Styrke handel, reiseliv aktiviteter og kultur for å være et interessant besøks- og bosted.
- Næringsvennlige kommuner for industribedriftene.
- Forankra felles ambisjoner i hver enkelt kommune.
- Samarbeid mellom kommunene.
- Styrke universitet og være et attraktivt studiested.

Å ha et mål om å være næringskommune nr. 1 forplikter og krever kontinuerlig fokus, smidighet og god samhandling.

Utfordringsbildet for klima, miljø og biologisk mangfold

1. Hvordan kan vi balansere målet om å være næringskommune nummer 1 og samtidig ivareta FNs bærekraftsmål?
2. Hvordan skal vi få flere bedrifter til å jobbe med miljøsertifisering?
3. Hvordan ivaretar vi miljøaspektet når vi skal bygge?
4. Hvordan skal vi få statlige myndigheter til å ta ansvaret for miljøutfordringene fra gruvevirksomheten på Løkken Verk?

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som også Orkland må være forberedt på.

Internasjonale forpliktelser

Gjennom Parisavtalen har Norge forpliktet seg til å bidra til at den globale oppvarmingen holdes godt under to grader sammenlignet med førindustriell tid. Norges klimaforpliktelser er vedtatt gjennom en egen klimalov, der lavutslippssamfunnet er beskrevet. Klimaloven har mål om at utslippene av klimagasser i 2030 skal være minst 50, helst 55 % lavere enn i 1990. I 2050 må utslippene av CO₂ være null.

FNs bærekraftsmål innarbeides

Orkland kommune er næringskommune nummer 1 i Trøndelag. Kommunen har mye industri der flere av bedriftene er kraftkrevende. Vi har energiproduksjon basert på både vann og vind. Orkland kommune har et sterkt fokus på det grønne skiftet, og FNs bærekraftsmål er integrert og lokalt operasjonalisert i kommuneplanens samfunnsdel.

Sirkulærøkonomi

Gjennom Thamsklyngen er Orkland kommune bidragsyter for å styrke sirkulærøkonomiske prosjekter hvor verdikjeder kobles sammen for å få til samordnet innovasjonskraft. Innovasjonen skjer gjennom samspill og samarbeid. Via nye forretningsmodeller skal man øke verdiskapning og lønnsomhet, tiltrekke investeringer og nyetableringer i regionen.

Miljøfyrtårn

34 offentlige og private aktører i Orkland er Miljøfyrtårn-sertifisert. Dette er Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Orkland kommune bidrar aktivt for at flere bedrifter skal sertifiseres. Dette gir i tillegg til miljøgevinst og økonomiske gevinster også et konkurransefortrinn. Ordningen er godkjent av myndighetene ved offentlige innkjøp, og godkjent som miljødokumentasjon i anbudskonkurranser. En bevisst satsing på Miljøfyrtårnsertifisering vil dermed styrke næringslivets konkurranseevne.

Gjenbruk og miljøvennlige løsninger

Kommunen har satt søkelyset på gjenbruk, også innen egen drift. Gjenbruk av kontormøbler og utstyr ble bevisst gjennomført i kommunesammenslåingen. Vi setter krav til miljøvennlige og holdbare materialer ved ombygging eller bygging av nye kommunale bygg. Ved offentlige anskaffelser er vi opptatt av å stille krav om miljøvennlige løsninger. Ved anskaffelse av kommunale tjenestebiler var det et krav at 75 % av bilparken skulle være el-biler.

Banebrytende energiløsninger

Folkehelsesenteret med Orklandbadet er et internasjonalt banebrytende eksempel hvor smarte energiløsninger er valgt, og hvor det produseres mer strøm enn det forbrukes. Vi ser også at næringslivet er opptatt av det samme og tar ansvar. Når Norsk Kylling åpner sin nye næringsmiddelfabrikk på Orkanger høsten 2021 vil dette være med bruk av banebrytende bærekraftige energikilder.

Gruveforurensning

Gruvene på Løkken Verk har etterlatt seg miljøutfordringer i stor skala. I produksjonsområdet i det gamle gruveområdet står en rekke såkalte herreløse bygninger og anlegg til nedfalls. De må kunne karakteriseres som både et miljø- og sikkerhetsproblem. I flere år har det vært avrenning av forurenset gruvevann til vann og bekker og videre til hovedvassdraget Orkla. Til tross for avbøtende tiltak de senere år må dette følges nøye, også fordi Orkla er nasjonal lakseelv hvor både atlantehavslaks og sjøørret lever.

Naturmangfold

En rekke arter og naturtyper er truet av utrydning, delvis som følge av klimaendringene, men og som følge av nedbygging av arealer med viktig natur. I Orkland jobbes det både med å bekjempe svartelistede plantearter og å legge forholdene bedre til rette for truede arter. Et arbeid i regi av Orkla vannområde er igangsatt for å bedre gyteforholdene for sjøørreten i Orklavassdraget.

Det er nødvendig med kunnskapsbaserte valg i forhold til klima, miljø og biologisk mangfold som gjør at Orkland videreutvikles som en bærekraftig, klima- og miljøvennlig, mangfoldig og attraktiv kommune.

Utfordringsbildet for utenforskap

1. Hvordan skal vi jobbe for å hindre utenforskap?

For mange står i utkanten eller utenfor fellesskapet

De fleste som bor og lever i Orkland har trygge og gode liv. Likevel er det for mange også i vår kommune som av forskjellige årsaker står i utkanten av eller utenfor fellesskapet. Viktige årsaker til utenforskap er psykiske helseproblemer, ensomhet, rus- og alkoholproblemer, fattigdom, manglende inkludering, omsorgssvikt, frafall i videregående opplæring, langvarig sykefravær, nedsatt funksjonsevne, mobbing og arbeidsledighet.

Utenforskap kan ramme alle aldergrupper. Prisen for utenforskap er høy, både for den enkelte og samfunnet. Årsakssammenhengene er ofte sammensatte.

Høy andel uføre i Orkland

Utfordringsbildet for Orkland viser at vi har høy andel unge uføre og vi har lavere gjennomføringsgrad for videregående opplæring enn landssnittet. Som alle andre kommuner har Orkland utfordringer med mobbeproblematikk.

Dette må vi jobbe fokusert og kontinuerlig med.

Ikke nok å tenke bare kommunale tjenester

Fire mål er viktige i planlegging av sosialt bærekraftige lokalsamfunn: at innbyggerne har god tillit til samfunnet og hverandre, har tilgang til arbeid, utdanning og gode nærmiljø, at de føler at de hører til og at de opplever trygghet.

Kommunen skal ikke leve sitt eget liv og drive sine tjenester isolert fra omverdenen. Vi må samskape med innbyggerne i Orkland, få de frivillige organisasjonene på banen og mobilisere nabolag til å ta ansvar for hverandre i større grad.

Orkland har alle forutsetninger for å lykkes med å hindre utenforskap og vi ønsker å løfte denne problemstillingen.

Utfordringsbildet for beredskap

- 1. Hvor lenge må vi leve i en beredskapssituasjon knyttet til pandemien? Hvordan balanser vi dette med «normal» drift?*
- 2. Hvilke andre scenarioer må vi være forberedt på?*

Verden er i dag i en svært spesiell situasjon med en pandemi som har snudd opp-ned på store deler av det samfunnet vi er vant til. Orkland og Norge har vært spart for de mest dramatiske opplevelsene, men også her har det vært nedstengninger av samfunnet som har påvirket oss alle.

Orkland har også i den senere tid opplevd større hendelser knyttet til klima hvor raset i Råbygda og brua i Snillfjord kan nevnes. Det gjennomføres årlige øvelser i regi av fylkesmannen på forskjellige scenarier og risikoanalyser oppdateres fortløpende.

Utfordringsbildet for bosetting av flyktninger

- 1. Hvordan tilpasse tjenestetilbudet til fallende prognoser for bosetting?*

Hvert år sender IMDI anmodninger om bosetting av flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge, til kommunene. Anmodningene baserer seg på beregnet behov for bosetting fastsatt av et nasjonalt utvalg for mottak og bosetting. I 2020 ble kommunene bedt om å bosette 5.120 flyktninger. Orkland kommune ble bedt om å bosette 18 personer. I sommer ble behovet nedjustert til 3.600 personer, og anmodningen til Orkland ble korrigert til 11.

Per 31.8.2020 er det bosatt 1.141 flyktninger på landsbasis, Orkland har bosatt 1 nyankommen flytning så langt i år og er forespurt om ytterligere 5.

Antallet bosettinger i 2020 er dermed kraftig redusert fra ca. 60 bosatte og familiegjenforente i tidligere Orkdal kommune alene.

Kommunen får integreringsmidler de første fem årene etter bosetting. Disse midlene er brukt til å bygge opp tjenesteapparatet i flere av kommunens tjenester for å ta imot flyktninger. På grunn av det reduserte mottaket, og dermed reduserte inntekter, må flere tjenester redusere tjenestetilbudet.

Bortfallet av inntekter er ca. 30 millioner mellom 2019-nivået og beregnet nivå for 2024.

Utfordringsbildet for oppvekst

Hovedutfordringene for tjenesteområdet i handlingsplanperioden 2021 - 2023 kan oppsummeres slik:

- 1) *Barnehage*
 - a) *Hvordan skal vi tilpasse kapasiteten i forhold til barnetallsutviklingen?*
 - b) *Er det behov for egne opptaksbarnehager for å ivareta rullerende opptak?*
 - c) *Hvordan sikre finansiering av inntektsbortfall som følge av moderasjonsordningen?*
- 2) *Grunnskole og SFO*
 - a) *Hvordan skal vi tilpasse kapasiteten i forhold til elevtallsutviklingen?*
 - b) *Hvordan kan kommunen bidra til økt fullføring av videregående opplæring?*
- 3) *Tverrfaglige tjenester*
 - a) *Hvordan vil ny barnevernsreform påvirke de kommunale tjenestene?*
 - b) *Hvordan vil redusert mottak av flyktninger påvirke enheten integrering og de øvrige kommunale tjenestene?*

Barnehage

Kapasitet og barnetallsutvikling

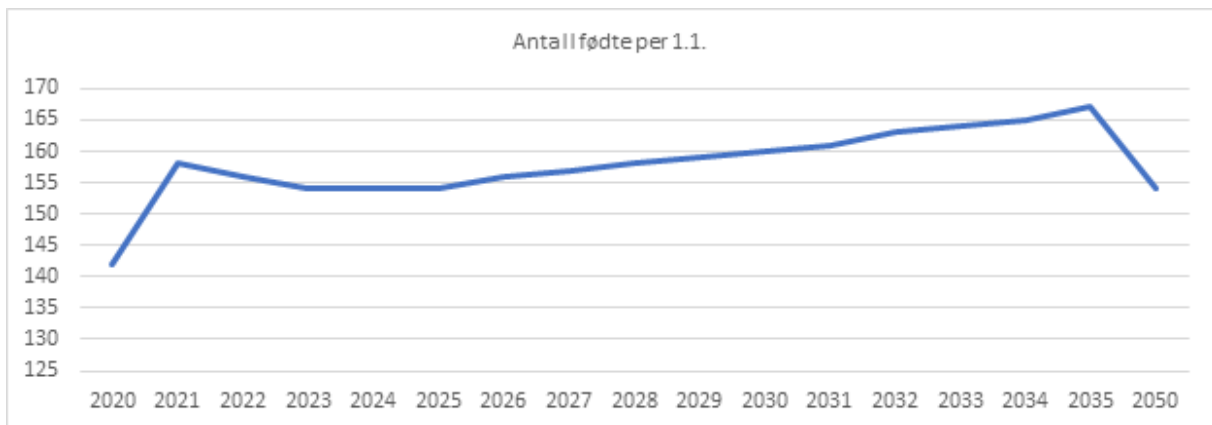
For å kunne si noe om kapasitetsbehov innenfor barnehageområdet benyttes SSB sine prognoser, samt informasjon som innhentes fra helsestasjonen. Denne innsamlingen av data viser at behovet for barnehageplasser vil gå betydelig ned i handlingsplanperioden og i årene framover. Våren 2020 var det 935 barn i barnehagene. Prognosene tilsier at det våren 2024 vil være 840 barn som etterspør barnehageplass. Dette er en nedgang på 95 barn.

Innhentede tall fra helsestasjonene viser følgende fordeling av årskull i målgruppen:

	2020 mod	2019 mod	2018 mod	2017 mod	2016 mod	2015 mod
Orkland - SSB prognose	158	142	168	184	179	188
Orkdal	104	114	109	126	118	133
Meldal	28	27	41	35	40	38
Agdenes	6	6	17	20	17	15
Snillfjord	3	2	4	4	5	2
	141	149	171	185	180	188

Tabellen viser at i gjennomsnitt 69 % av barna tilhører Orkdal, 21 % Meldal og Agdenes og Snillfjord har henholdsvis 8 % og 2 %. Meldal og Agdenes hadde en stor nedgang i antall fødte fra 2018 til 2019, mens Snillfjord er jevn. Orkdal har også en nedadgående trend. SSB-prognosen for 2020 tilsier 158 fødte, mens helsestasjonen rapporterer at det vil bli omtrent 141 fødte for hele Orkland.

SSBs prognose:

SSBs prognose for 2020 er for høyt i forhold til faktiske tall. Deretter ser vi at Orkland vil ha en nedgang og være lav for hele handlingsplanperioden. Det forventes ikke at antall fødsler vil nå samme nivå som tidligere på lang sikt heller.

Dette medfører at det er behov for å se på kapasitet og hvordan vi skal dimensjonere barnehagetilbudet i Orkland. For å komme i mål med dette arbeidet kreves det en gjennomgang av struktur. Det er fastsatt i vedtektene at Orkland er ett opptaksområde.

Det er nylig blitt gjort kjent at privateide Liavoll barnehage legger ned driften fra høsten 2021. Dette gjør at barn som går ved denne barnehagen må inn i kommunale barnehager. Det er snakk om 27 barn ved denne enheten per dags dato, 6 av disse går over i skole fra høsten av.

Rullerende opptak

I Orkland praktiseres det rullerende opptak for ett-åringer og for tilflyttere.

Med utgangspunkt i at antall barn i målgruppen har gjennomsnittlig oppholdstid på 97 %, og at 95 % av barn i alderen 0-2 år og 99 % av barn i alderen 3 - 5 år er i barnehage, er kapasitetssetterspørselen slik:

	Vår	Høst
2021	902	804
2022	876	790
2023	861	769
2024	840	755

Tabellen viser at det er store variasjoner på etterspørsel i vår- og høsthalvåret. Bemanningen er beregnet ut fra et gjennomsnitt. Dette gjør det utfordrende for barnehagene. Til tross for at prognosene viser redusert kapasitetsbehov i barnehage, må det ses i sammenheng med bemanningsnorm og tilpasninger for å ivareta rullerende opptak.

Dette innebærer at det bør ses på om det skal etableres opptaksbarnehager som kan ivareta rullerende opptak av ettåringer og tilflyttere slik at minimumsnorm og økonomi blir ivaretatt.

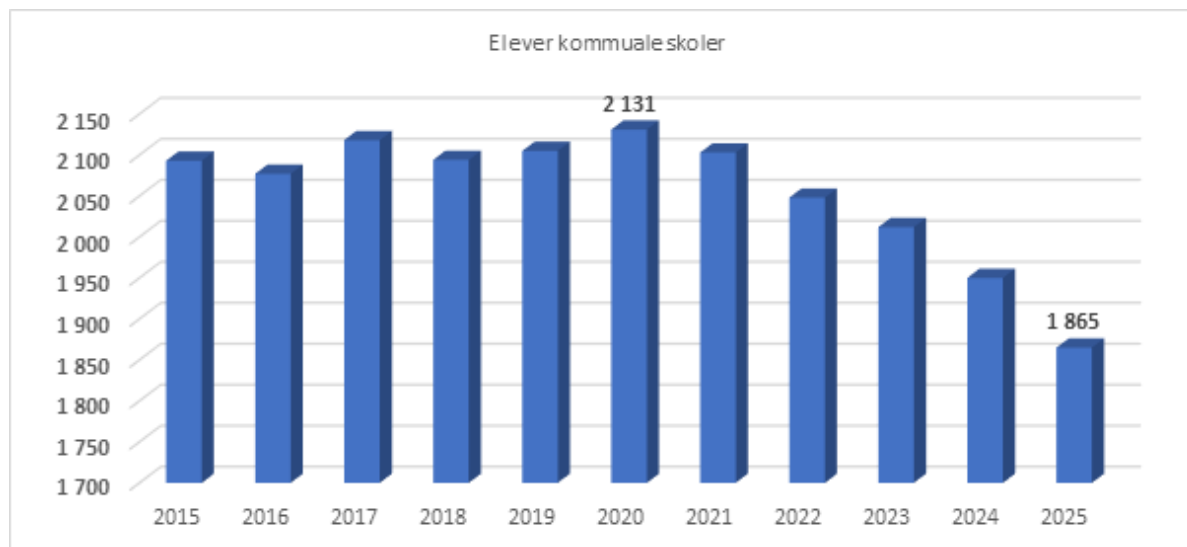
Moderasjonsordning

Moderasjonsordningene i barnehage er todelt. Ingen skal betale mer enn 6 % av husholdningens samlede inntekt. I tillegg kan barn i familier med lav inntekt ha krav på inntil 20 timers gratis kjernetid. Dette finansieres over rammetilskuddet. Det viser seg at denne finansieringen ikke er tilstrekkelig. Prognosen for 2020 tilsier at det er tilført ca. 1 millioner kroner for lite for å dekke reelt omfang.

Grunnskole og SFO

Kapasitet og elevtallsutvikling

Antall elever i grunnskolen når en topp i 2020 - 2021, deretter synker elevtallet frem mot 2030. Hvis en tar utgangspunkt i tall rapportert 1. oktober vil en fra 2020 til 2025 ha en nedgang på 266 elever i de kommunale skolene. Det er da ikke justert for tilflyttere.

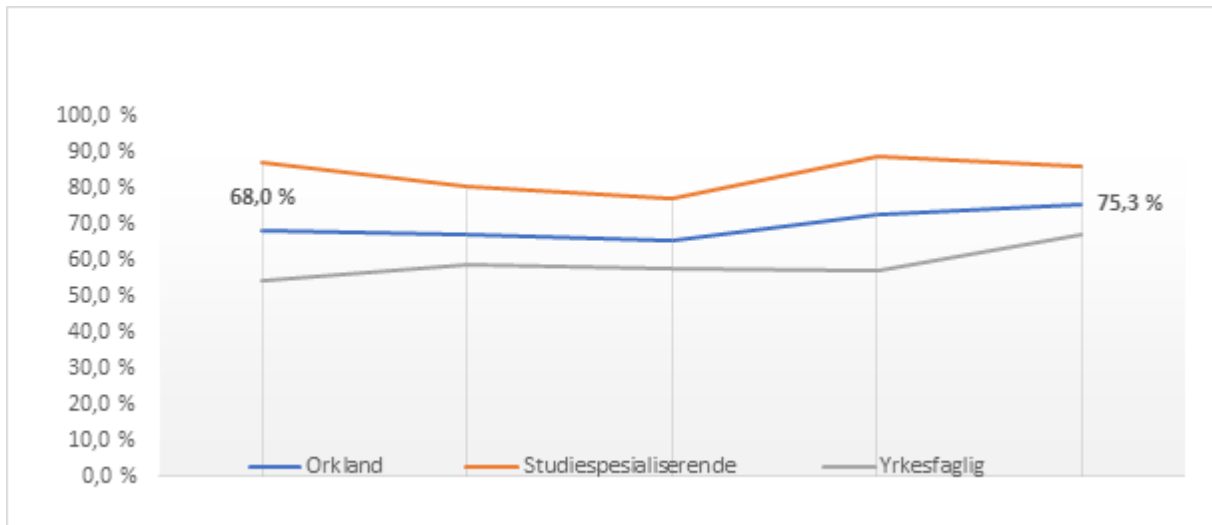
Oppsummert utvikling fra 2020 til 2025 ved den enkelte skole:

- Aa skole har en utfordring med at det i 2022 - 2023 bare vil være tre elever ved ungdomstrinnet.
- Både Lysheim og Lensvik skole har svakt synkende elevtall.
- Meldal barne- og ungdomsskole er stabil i hele handlingsplanperioden.
- Evjen skole har synkende elevtall, en nedgang på ca. 30 elever.
- Gjølme skole har synkende elevtall, en nedgang på ca. 30 elever.
- Grøtte skole har sterkt synkende elevtall, en nedgang med ca. 90 elever.
- Orkanger barneskole har synkende elevtall, en nedgang med ca. 60 elever.
- Orkanger ungdomsskole har fram til 2023 en økning på ca. 50 elever, før elevtallet synker og igjen er på nivå med tidligere år, med ca. 245 elever.
- Årlivoll skole har en liten nedgang på i overkant av 10 elever.
- Løkken Verk Montessoriskole har en nedgang på 20 elever.

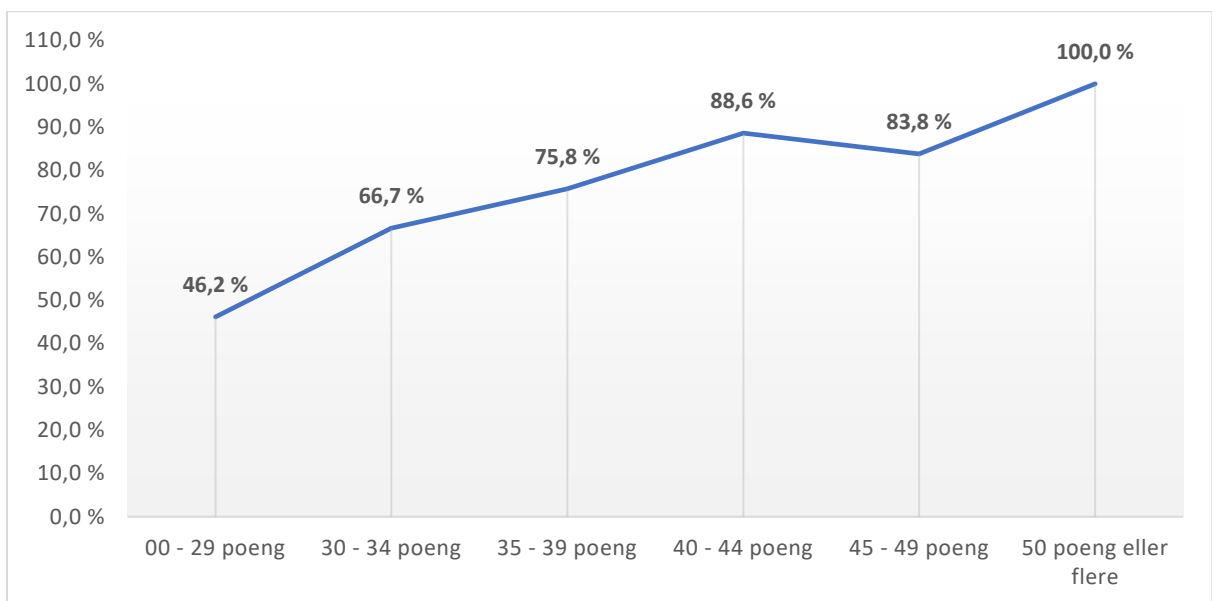
Det vil være et press på tilbudet ved Orkanger ungdomsskole noen år fremover, før elevtallet igjen går ned og legger seg på nivå med tidligere år. Ved Aa skole blir det kun tre elever på ungdomstrinnet skoleåret 2022 - 2023. Samtidig er det elevtallsnedgang ved Grøtte skole. Det kan være behov for å se på kretsgrenser for å finne smidige løsninger for skolene, slik at en får utnyttet kapasitet på best mulig måte.

Fullføring videregående skole

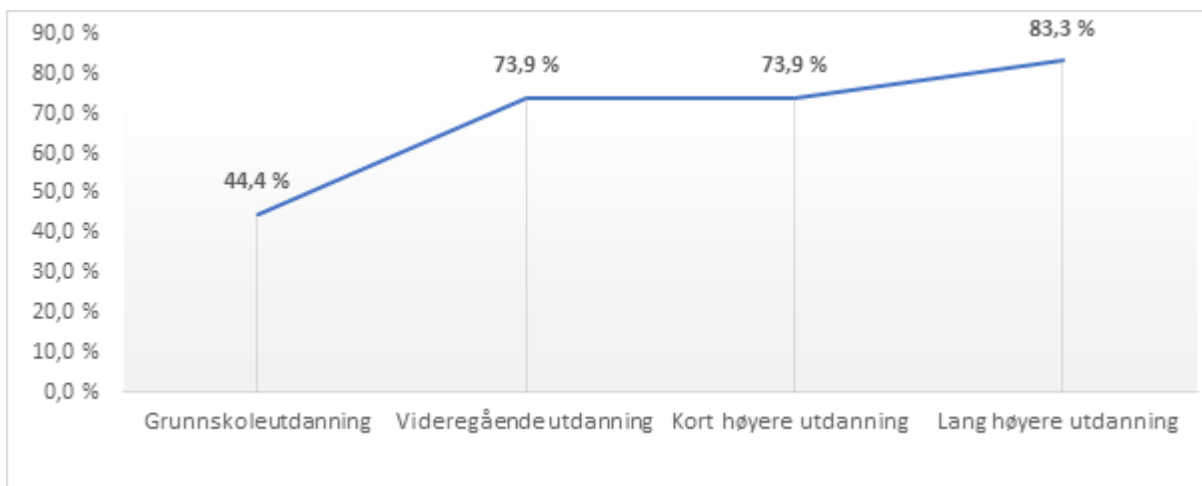
Orkland har som mål å prioritere forebygging gjennom tidlig innsats og tverrfaglig samordning innen helse-, oppvekst- og familietjenestene. Søkelys på bekymringsfullt elevfravær og opplæring for å unngå at elever faller fra i videregående skole er et overordnet mål.

Grafen over viser grad av fullføring i videregående opplæring.

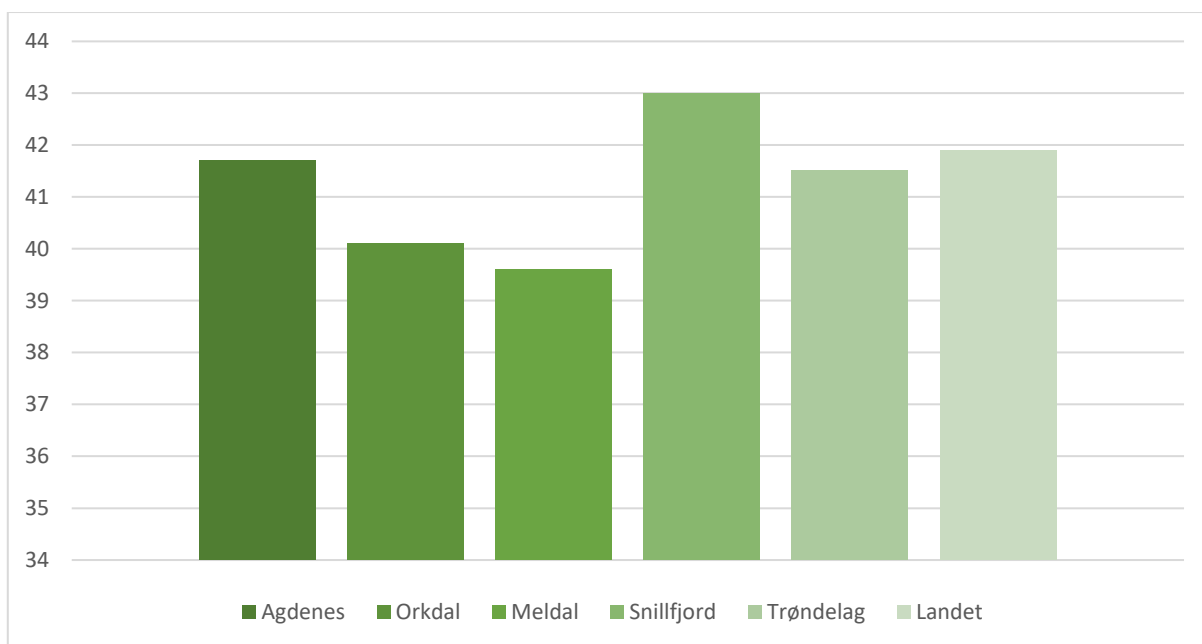
Grafen viser sammenhengen mellom fullføringsgrad og gjennomsnittlig grunnskolepoeng.

Grafen viser sammenhengen fullføringsgrad sett opp mot foreldrenes utdanningsbakgrunn.

Gjennomsnittlig grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemål, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

Eksamensresultater

2019	Meldal	Orkdal	Agdenes	Snillfjord	Trøndelag	Landet
Engelsk skriftlig	:	3,3	3,5	3,2	3,7	3,7
Matematikk skriftlig eksamen	3,8	3,8	:	:	3,6	3,6
Norsk hovedmål skriftlig	:	3,5	:	:	3,4	3,4
Engelsk muntlig	4,8	:	5,0	:	4,5	4,6
Matematikk muntlig	3,9	4,2	*	3,8	4,2	4,2
Norsk muntlig	:	4,5	*	4,6	4,5	4,5

: betyr at faget ikke er trukket

* betyr at resultatene er unntatt offentlighet

Tabellen viser eksamensresultater i de fire kommunene i 2019. Resultater fra Orkland samlet foreligger ikke på nåværende tidspunkt.

Tverrfaglige tjenester

Barne- og familietjenesten

Ny barnevernreform trer i kraft i 2022. Reformen gir kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet. For kommunene innebærer reformen:

- Styrking av arbeidet med tidlig innsats og forebygging.
- Økt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, samt høyere egenandeler for statlige barnevernstiltak.
- Økt faglig ansvar gjennom oppfølging og veiledning av fosterhjem.
- Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.
- Det skal fortsatt være en tydelig statlig andrelinjetjeneste.

De økonomiske virkningene av reformen for Orkland kommune er ikke klare. Det er varslet at dette kommer i kommuneproposisjonen våren 2021.

Integrering

Integreringsenheten ivaretar flyktningetjeneste, grunnskole- og spesialpedagogisk opplæring for voksne, samt norsk- og samfunnsfagopplæring for innvandrere og flyktninger som fyller kravene for disse tjenestene.

For norsk- og samfunnsfagelevne mottar kommunen statlige tilskudd, samt et grunnbeløp for å yte tjenesten. I handlingsplanen er det i tillegg budsjettert med bruk av integreringstilskudd for å delfinansiere integreringsarbeidet. Grunnet lave mottakstall av flyktninger, og dermed reduserte inntekter, vil det være nødvendig med tilpasninger av driftsnivået for kommunen.

Utfordringsbildet for helse og mestring

1. *Hvordan sikre en økende andel eldre befolkning gode tjenester når statlige inntekter reduseres som følge av lav befolkningsvekst?*
2. *Hvordan sikrer vi finansiering av tilbud for ressurskrevende brukere?*
3. *Hvordan håndterer vi uforutsette utgifter i budsjettet?*
4. *Hvordan utnytter vi dekningsgraden i institusjon/ bolig med heldøgns omsorg i vår nye kommune?*
5. *Hvordan forholder vi oss til ulikhetene i dekningsgrad?*
6. *Orkland har en høy andel unge uføre. Hva kan vi gjøre med det?*
7. *Hvordan sikrer vi god rekruttering av personell med riktig kompetanse?*
8. *Hva skal til for at Orkland blir en attraktiv arbeidsgiver innen fagområdene?*
9. *Hva skal vi gjøre hvis vi ikke får rekruttert kompetent personell i deler av kommunen? Kan utfordringer med rekruttering påvirke hvilke tjenester som kan tilbys hvor?*
10. *Hva legger vi i at velferdsteknologi er en integrert del av tjenestetilbudet?*
11. *Bør vi endre driftstilknytning for fastlegene?*
12. *Hva legger vi i at vi skal bli en mer demensvennlig og aldersvennlig kommune?*
13. *Hvilke forventninger mener vi våre innbyggere skal ha til oss som tjenesteleverandør?*

Demografi

Innbyggertallet i Orkland øker ikke like fort som i landet ellers, og samtidig blir befolkningen i Orkland eldre. Både antallet og andelen av innbyggere over 80 år dobles fram mot 2040, mens den totale befolkningen øker med bare 2,5 % i samme periode.

Gruppen 80 år og over er de som har mest behov for institusjonstjenester, omsorgsleiligheter, middagsombringning og andre hjemmebaserte tjenester.

Dette innebærer at kommunen får lavere andel av midler fra statsbudsjettet. Samtidig må kommunen bygge opp tjenester til de eldre. Kommunen utfordres derfor med tanke på hvordan tjenestene skal ytes og i hvilket omfang.

Håndtering av uforutsette kostnader

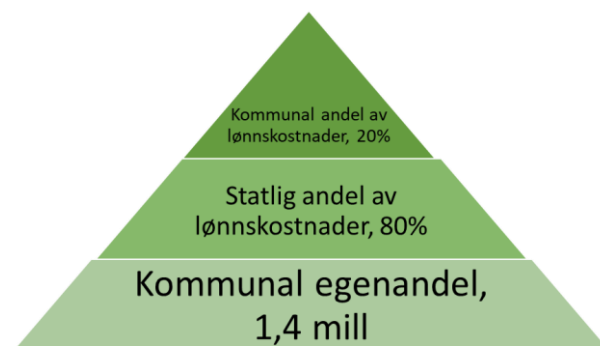
Orkland har et «sørge- for- ansvar» av helse- og omsorgstjenester for alle som oppholder seg i kommunen. Med slike tjenester forstås alle handlinger som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål.

Det er vanskelig å forutse behovet for helsetjenester kommende år når budsjettet vedtas, spesielt når det gjelder helse- og omsorgstjenester. I løpet av året kan det oppstå nye behov som følge av tilpassing av tjenester til ressurskrevende brukere eller ekstra behov i økonomisk sosialhjelp. Fra 2020 settes det av midler til en økonomisk buffer for å hjelpe enhetene å håndtere svingninger i drift. Størrelsen på denne reserven bør vurderes erfaringsmessig.

Ressurskrevende brukere

Gjennom refusjonsordningen fra staten får kommunen refundert 80 % av direkte lønnskostnader over innslagspunktet som var på 1.4 millioner kroner per bruker for 2019. Ordningen gjelder for brukere under 67 år.

Selv om Orkland fikk 20 millioner kroner i tilskudd fra staten etter 2019, var vår egenandel på 40 millioner kroner.

Våre utgifter til ressurskrevende brukere under 67 år har doblet seg i de siste årene. Vi ser en liten nedgang for utbetalinger i år, men med nye brukere som vi er kjent med, forventes kostnaden å øke neste år.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Netto utgift	21.255	24.104	23.417	27.678	33.299	42.904	40.387

For brukere over 67 år er det ingen fast refusjonsordning for kommunene. Dette er brukere som mottar tjenester langt utover det som er ordinært tjenesteomfang. I 2020 hadde Orkland tiltak med total kostnad på ca. 10 millioner kroner per år. Det forventes at kostnaden øker til 20 millioner kroner i 2021.

Økonomisk sosialhjelp

Det er krevende å forutse nivået på økonomisk sosialhjelp. De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid, eller har andre økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. For inneværende år ser vi at det er en prognose på et merforbruk på 2 millioner kroner. Mye av dette skyldes koronasituasjonen og det er sannsynlig at dette også vil være en utfordring i 2021.

Dekningsgrad institusjonsplasser og omsorgsboliger med heldøgns omsorg

	Dagens situasjon	Skisserte scenarier		
Dekningsgrad	28 %	15 %	20 %	25 %
Antall plasser	275	150	200	250

* Dekningsgrad tar utgangspunkt i antall plasser/ antall innbyggere over 80 år som pr 1.1.2020 var 998.

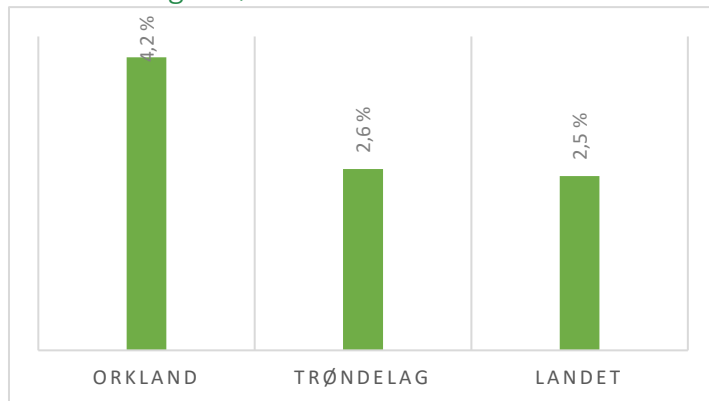
Plassene er ujevnt fordelt i kommunen. Dette ser spesielt ut til å være en utfordring på Krokstadøra, hvor sykehjemmet som var ment å ivareta behovet i Snillfjord kommune i sin helhet ble overført til Orkland kommune. Den faktiske dekningsgraden på Krokstadøra med utgangspunkt i at 48 % av Snillfjord ble med inn og at antall over 80 år var jevnt fordelt i kommunen er 74 %. Dette med bakgrunn av det faktiske antall plasser på Krokstadøra er 18 sykehjemsplasser og 8 omsorgsboliger med heldøgns omsorg.

Rekruttering og kompetanse

Den generelle samfunnsutviklingen fører til større og endrede kompetansekrav til norske kommuner på grunn av større endringstakt, teknologisk utvikling og nye krav til kommunale tjenester.

Helse og mestring i Orkland har i tillegg rekrutteringsutfordringer for enkelte stillingsgrupper. Det er spesielt vanskelig å få rekruttert sykepleiere og vernepleiere ved enkelte enheter. Mangel på sykepleiere gjør det nødvendig å benytte vikarbyrå for å sikre forsvarlighet i tjenesten. Mangel på vernepleierkompetanse fører til midlertidig dispensasjon fra fylkesmannen når det gjelder godkjenning av tvangsvedtak i bo- og miljøtjenesten. Noen av enhetene støter på store bemanningsutfordringer i forbindelse med ferieavvikling og erstatning av ansatte med høyere utdanning som går av med pensjon.

Andelen unge uføre

Statistikk fra Nav viser at 16.300 personer under 30 år mottok uføretrygd ved utgangen av mars i år. Dette er mer enn dobbelt så mange som for ti år siden. Den sterkeste veksten finner man i antallet som blir uføretrygdet når de er 18 år, hvor det er medfødte årsaker til at de får uføretrygd. utfordringen for Orkland er at andelen unge uføre ligger høyere enn både fylkes- og landssnitt. Her må

det altså være andre årsaksforhold som slår inn. Det å motta uføretrygd i ung alder fører til mange år utenfor yrkeslivet. Dette kan predikere utenforskap og evnen til å mestre eget liv. Vi må finne årsaken til at tallene er så høye i Orkland, slik at målrettede tiltak for å redusere antall unge som mottar uføretrygd iverksettes.

Digitalisering for bedre tjenester

Ny teknologi innen pleie- og omsorg må tas i bruk for at kommunen skal kunne legge til rette for at innbyggerne skal kunne bo lengst mulig i egen bolig og mestre eget liv i størst mulig grad. Dette gjelder også for at kommunen skal klare å håndtere et økende antall eldre og store avstander i kommunen uten tilsvarende økning i antall ansatte.

I 2020 er Orkland med i prosjektet Trøndelagsløftet, som er etablert og finansiert av fylkesmannen. Tilskuddet finansierer en koordinator med spisskompetanse på området. Det forventes at kommunene selv tar videre kostnader for utvikling av satsingen.

Forutsetninger for å lykkes med digitalisering for bedre tjenester innenfor helse og mestringsområdet er blant annet godt utbygd bredbåndsnett, enhetlig løsning for trygghetsalarmer, annen sensorteknologi og responsentertjeneste.

Hvis man skal lykkes med å implementere velferdsteknologi som en integrert del av tjenestene sies det at teknologien utgjør 10 %, mens 90 % er knyttet til organisasjonsutvikling gjennom nye arbeidsmetoder og kompetanseheving.

Helseplattformen

Helseplattformen AS eies av Helse Midt-Norge RHF og Trondheim kommune. Selskapet skal innføre ny, felles pasientjournal ved sykehus og kommuner i hele Midt-Norge. For første gang skal det etableres en felles løsning for kommune- og spesialisthelsetjeneste, fastleger og avtalespesialister. Journalen skal sette pasienten i sentrum på alle nivå i helsetjenesten.

Gjennom Helseplattformen er Midt-Norge regional utprøvningsarena for det nasjonale målbildet «Én innbygger - én journal». Arbeidet som gjøres her er et mulig startpunkt for en felles nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjeneste. Alle kommuner i Midt-Norge er med i programmet gjennom opsjonsavtaler.

Løsningen gir en bedre pasientoppfølging, men samtidig flerdobles driftskostnadene til kommunene som tar i bruk Helseplattformen. Investeringskostnadene er engangskostnader og kommer i tillegg. Investeringskostnadene er fremdeles ukjente, og Helseplattformen ønsker en ny intern gjennomgang etter at første estimering viste et urealistisk høyt investeringsbehov.

Det er foreløpig knyttet en del usikkerhet til prosjektet. Dette er usikkerhet vi som kommune ikke styrer.

Legetjenesten

Rekruttering av fastleger og en bærekraftig fastlegeordning har hatt nasjonal oppmerksomhet de siste årene. Flere og flere kommuner opplever at det har blitt mer krevende å rekruttere fastleger. Det er flere årsaker til dette. Demografisk, teknologisk og medisinsk utvikling, sammen med økte forventninger til hva helse- og omsorgstjenestene skal tilby har økt arbeidsmengden for den enkelte fastlegen. Samhandlingsreformen og håndteringen av utskrivningsklare pasienter har gitt kommunene et større pasientansvar, og er et eksempel på hva som gir økt arbeidspress for fastlegene.

Legetjenesten i de fire kommunene som gikk sammen til Orkland var ulikt organisert. Driftsformene har inntil videre blitt videreført som før, men i forbindelse med rekruttering av ny fastlege i år ble kommunen nødt til å endre driftsform for å gjøre stillingene tilstrekkelig attraktiv for å få kvalifiserte søkere. Flere fastleger skal gå av med pensjon i løpet av de neste årene. Erfaringen fra 2020 viser at rekrutteringen kan være utfordrende og kan kreve endringer av tilknytningsform for ledige fastlegehemler. Målet er å få en stabil legetjeneste som oppleves som attraktiv, og som bidrar til bærekraftige tjenester i årene som kommer. Det er fullt mulig å ha flere tilknytningsformer i en og samme kommune, men dette vurderes ikke som hensiktsmessig.

Økende antall innbyggere med demenssykdom

Kognitiv svikt og demens fører til økte krav til helse- og omsorgstjenestene. Med en befolkning som lever lenger, vil antallet som rammes øke. Dersom aldersspesifikk forekomst ikke forandrer seg, vil økningen i forventet levealder i Norge medføre at antallet personer med demens mer enn dobles fra 2015 til 2050. For å imøtekomme denne utfordringen er det behov for å skape et mer demensvennlig samfunn. Orkland inngikk avtale med Nasjonalforeningen for folkehelsen og har forpliktet seg til å sette inn ressurser til helsefremmende og forebyggende arbeid. Utfordringen er å sette planene i verk og skaffe seg kunnskap om demens, samt god oppfølging av personer med kognitiv svikt.

Stadig flere unge og fysisk spreke rammes av demens. Ofte er sykdomsbildet slik at det er behov for tilrettelagt bolig i institusjon med egen bemanning. Det utfordrer oss som kommune både når det gjelder ressurser og kompetanse.

Hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering er knyttet til mestring av dagliglivets aktiviteter i brukerens hjem eller nærmiljø. Dette anses som et viktig verktøy for å bidra til at den enkelte innbygger får mulighet til å bo lengst mulig i egen bolig og mestre eget liv i størst mulig grad. Dette gjelder både den enkeltes målte funksjon og brukeropplevelse. Det er svært gode erfaringer knyttet til denne arbeidsmetodikken i deler av nye Orkland og det er et ønske å videreutvikle denne arbeidsmetoden i hele den nye kommunen.

Serviceerklæring

Det er en viktig ambisjon at vi skal være best i møte mellom mennesker. Vi erkjenner at vi har tilfeller der vi kunne vært bedre i kommunikasjon og forventningsavklaring. Derfor gjennomfører vi i høst en brukerundersøkelse. Vi vil bruke resultatene sammen med erfaringene vi har gjort oss så langt i ny kommune for å lage en serviceerklæring for tjenestene til helse og mestring. Serviceerklæringen vil si noe om hva brukere og pårørende kan forvente. Den blir samtidig en rettesnor for våre ansatte for å sikre et mest mulig likt tjenestetilbud.

Utfordringsbildet for samfunn

- 1. Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg:*
 - a. Hva er det reelle behovet?*
 - b. Hva kan vi omsette og frigjøre?*
 - c. Er vedlikehold av bygningsmassen en salderingspost?*
 - d. Hvordan sørge for solid prosjektstyring for nybygg?*
- 2. Hvordan ha god kommunal infrastruktur (vann, avløp og samferdsel)?*
- 3. Hvordan sikre rekruttering/kompetanse (nye krav til dagkasernert personell brann og redning)?*
- 4. Strukturer innen kulturområdet*
 - a. Hvordan sikre riktig tjenestestruktur?*
 - b. Hvordan utvikle en riktig frivilligpolitikk?*
- 5. Hvordan ha god arealplanlegging (kapasitet og kompetanse)?*
- 6. Hvordan ha god kommunikasjon internt og eksternt?*

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

En av hovedutfordringene for tjenesteområde samfunn er knyttet til den totale bygningsmassen som kommunen besitter. Det er snakk om nærmere 500 utleieenheter og mer enn 50 øvrige bygg som huser kommunale tjenester («Formålsbygg»). Eksempler på formålsbygg er skoler, barnehager, rådhuset på Orkanger og kommunehus/ tidligere rådhus.

Det er flere spørsmål som melder seg:

a. Hva er det reelle behovet for boliger og formålsbygg?

Behovene for både boliger og formålsbygg endres over tid, blant annet som en følge av kommunesammenslåingen og en må kartlegge og avklare hvilke behov som nå foreligger. Dette må også sees i sammenheng med eventuell omstrukturering av kommunens tjenester.

For boligmassen er det viktig å avklare tilstand, framtidig omfang og bruk, samt definere budsjettmessig utleiegrad og prisnivå. Orkland kommune har høsten 2020 gått gjennom sin boligmasse etter kommunesammenslåingen, for å se om det er behov for å gjøre grep knyttet til denne. Ved inngangen til 2020 kunne man av den relativt høye ledigheten vi så, anta at kommunen hadde for mange boliger. I tillegg var det et stort vedlikeholdsbehov på en del av boligmassen. Med dette som bakgrunn er det nå foretatt en overordnet gjennomgang av boligmassen for å danne et mer helhetlig bilde av situasjonen. Både omsorgsboliger og ordinære kommunale boliger er omfattet av gjennomgangen. Å gjennomføre en detaljert behovsanalyse for alle enhetene vil være både tidkrevende og kostbart, og bør derfor utføres trinnvis ut fra de ulike tiltakenes prioritet.

b. Hva kan vi omsette og frigjøre?

Under boligjennomgangen er det i hovedsak tre faktorer som er hensyntatt:

- Teknisk standard: Det er viktig å formidle hvilke vedlikeholdsbehov som finnes. Som huseier har man stort ansvar i forbindelse med utleie, da spesielt knyttet til brann, samt boligens tekniske stand.
- Boligosiale behov: Det er sterkt fokus på tverrfaglig samarbeid når det gjelder bolig, som medfører at boligosiale forhold må spille en rolle når vedlikeholdsbehov vurderes. Vedlikeholdsplan for bolig og boligosial handlingsplan skal « snakke sammen » og kunne ses i sammenheng med hverandre.
- Økonomi: En del boliger ligger i områder med nærmest ikke-eksisterende utleiegrunnlag. Her blir det tatt en vurdering på om det er økonomisk forsvarlig å fortsette med utleie.

Resultatet av boligjennomgangen gir et godt grunnlag for å gjøre gode prioriteringer knyttet til de overnevnte faktorene i arbeidet med økonomi- og handlingsplanen 2021 - 2023.

Også for formålsbyggene er det viktig å avklare tilstand og framtidig bruk av lokalene. Det er flere slike bygg som står ledig, og som kan omsettes eller rives. For kommunehusene må det høsten 2020 avklares finansiering av ombygging/ tilpasning til framtidig drift.

For lokaler som er ledige må det avklares om disse skal omdisponeres eller utfases. Det er også behov for prinsipielle avklaringer om f.eks. utleiebetingelser og eventuell intern prising av lokaler.

c. Er vedlikehold av bygningsmassen en salderingspost?

En stor og felles problemstilling for den kommunale bygningsmassen er vedlikehold og etterslep. Ved saldering av budsjett er det fort gjort å skjære ned på vedlikehold, noe som vil slå negativt ut både i forhold til kvalitet og økonomi i et litt lengre tidsperspektiv.

d. Hvordan sørge for solid prosjektstyring for nybygg?

Kommunen er i gang med store byggeprosjekter som Meldal helsetun, Lensvik skole og ny brannstasjon på Orkanger. Nye Orkdal helsetun er også i en oppstartfase. Det er viktig med solid styring av disse prosjektene, både av hensyn til økonomi, men også av hensyn til at byggene skal få tilfredsstillende kvalitet og teknisk utførelse. Byggene skal huse kommunal tjenesteproduksjon i mange tiår framover, og det er viktig å få best mulige løsninger ut fra de økonomiske forutsetninger som er lagt.

Kommunal infrastruktur (vann, avløp og samferdsel)

Innen sjølkostområdene vann og avløp er ny hovedplan under utarbeidelse. Det er gjennomført omfattende investeringer de senere år, men fortsatt er det behov for nyinvesteringer for å sørge for tilstrekkelig kapasitet og kvalitet på tjenestene. Det blir viktig å få løpende avklaringer på hvilke områder som skal videreutvikles/utbygges. Innen vann gjelder også kapasitetsmessige utfordringer knyttet til forventet forbruk og reserver framover.

På samferdselssiden er det igangsatt arbeid med hovedplan for vei. Orkland har til sammen ca. 330 kilometer kommunal vei. Det er behov for å samkjøre og vurdere omfang av vedlikeholdsbehov, samt vurdere hvorvidt kommunens ansvar skal endres.

I de sammenslåtte kommunene har det vært ulike ordninger for hva som har vært kommunens ansvar i for eksempel boligfelt. Dette medfører alt fra at kommunen innen enkelte felt har ansvar for all infrastruktur (vei, gatelys, vedlikehold sommer og vinter), til at kommunen administrerer vedlikehold og tar hånd om innkreving fra private oppsittere i området.

Som følge av nye veiløsninger, kan kommunen måtte overta ansvar for nye veistrekninger. Åstfjorden, Snilldalen og Krokstadøra blir etter beslutning på direktoratnivå overtatt fra fylkeskommunen gjennom en nedklassifisering av veiklasse, samt ny vei mellom Krokstadøra og Lensvik. Det er behov for avklaringer omkring hvilke veier som fortsatt skal være kommunale.

I tidligere Orkdal og Snillfjord har det kommunale nettet av gatelys vært under oppgradering de senere år. Dersom en skal ha full effekt av omleggingen, må en ha på plass gode systemer for styring av disse. Det gjenstår fortsatt en del investeringer før dette er på plass, for eksempel smarte gatelys i Orkdal.

Innenfor de etablerte drifts- og investeringsrammene, vil det være krevende å sikre god tilgang til veitoaletter og toalettfasiliteter ved badeplasser. Dette er infrastruktur som krever tett oppfølging og dermed binder opp ressurser.

Vedlikehold og etterslep på vedlikehold er en felles problemstilling for samferdselsområdet. Det er også en utfordring å ha en god rutine på utskiftning/ rullering av driftsutstyr på veisida.

Rekruttering/ kompetanse - nye krav til dagkasernert personell brann og redning

I tettsteder med 8.000 - 20.000 innbyggere skal beredskapen være organisert i lag bestående av heltidspersonell med kasernert vakt innenfor ordinær arbeidstid. Utenfor ordinær arbeidstid kan beredskapen organiseres i lag bestående av deltidspersonell med dreiende vakt, men hvor utrykningsleder har brannvern som hovedyrke. Orkanger og Fannrem er å anse som et sammenhengende tettsted, noe som utløser krav fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap om kasernert brannvakt. Kommunen må derfor få på plass en brannstyrke på fire på dagtid alle hverdager. Dette gir flere utfordringer, både med tanke på å få ansatte med rett kompetanse, samt å koordinere andre arbeidsoppgaver i arbeidstiden.

Styrken skal være klare til utrykning på kort varsel på dagtid, og det er derfor begrenset hvilke andre arbeidsoppgaver som kan legges inn i tjenesten.

Når det gjelder kompetansekravene mannskapene møter, er dette både brannfaglig kompetanse samt når det gjelder å kjøre større utrykningskjøretøy.

De dagkasernerte mannskapene vil kunne inngå som befal/utrykningsledere i den ordinære brannstyrken utenom kaserneeringstiden.

Strukturer på kulturområdet

a) Tjenestestruktur

I tråd med føringene fra intensjonsavtalen er stort sett alle kulturtjenester videreført slik de var før sammenslåingen. Kommunen tilbyr ulike kulturtjenester på mange lokasjoner. I tråd med endring i etterspørsel og rammefaktorer, vil det være nødvendig å kjøre prosesser for å vurdere strukturen i tjenestetilbudet både for kulturområdet og eventuelt andre områder.

Innen kulturområdet ligger det betydelige tilskuddsordninger. Det ligger en utfordring i å samordne og eventuelt redefinere hvilken profil og omfang tilskuddsordningen skal ha.

Kommunen har i dag flere ulike arealer for ulike kulturformål. Når det gjelder kino og scene er dagens kulturhus på Bårdshaug hovedscenen i Orkland. Et eventuelt nytt kulturhus ligger sannsynligvis langt fram i tid. Det vil være behov for betydelige oppgraderinger for at dagens kulturhus skal fylle denne rollen fram til at et nybygg kan realiseres.

b) Frivilligpolitikk

I forslag til planstrategi for Orkland kommune, ligger en temaplan for frivillighet og frivilligpolitikk. Denne skal behandles innen utgangen av 2022. Omfang, form og prosess må politisk forankres i 2021. I planen vil det være naturlig å belyse hovedtrekk fra frivilligkartleggingen, og avklare hvilke grunnforutsetninger vi har med inn i Orkland. Noen hovedproblemstillinger frem mot oppstart av arbeidet med frivilligpolitikk:

- *Skal en plan ha til hensikt å «styre» frivillig aktivitet inn mot kommunale pressområder (flere varme hender, fokus på ensomhet/utenforskap, integrering, livsstilsendring, forebygging psykisk helse og rus)?*
- *Skal frivillighetens egenart være styrende for vår tilnærming eller skal vil legge føringer for at frivilligheten får en instrumentell funksjon for oss som kommune? Ved instrumentell funksjon (slik som «varme hender») - skal kommunen være bestiller og frivilligheten ses på som en tjenesteleverandør mot en form for godtgjøring/verdi?*
- *Skal frivilligheten formaliseres i ulike råd/organer etter mal fra idrettsrådet for å få formelle linjer inn i frivillig sektor?*
- *Hvilken innvirkning vil valg av strategi mot frivilligheten ha for de ulike lagenes egenrekruttering?*
- *Hva er hovedgrunnen til at innbyggere har et engasjement innen frivillig sektor?*
- *Hvordan forholder vi oss som kommune til slagordet - frivillig arbeid skal være frivillig?*

I perioden fram til planen er på plass, må en både ta med de føringene som lå i de tidligere kommunene, og de politiske avklaringene som blir tatt i Orkland.

Arealplanlegging - kapasitet og kompetanse

Arbeidet med arealdel i kommuneplanen for hele Orkland står for tur. Planen skal stå i et langt tidsperspektiv og følge opp/ta inn prioriteringer fra kommuneplanens samfunnsdel. Arbeidet er omfattende og byr på flere utfordringer.

Omfanget gjør at det må frigjøres kapasitet til å gjennomføre både involverende prosesser og den rent tekniske planlegginga. Det er i tillegg nødvendig å hente inn/bygge opp kompetanse utover det enheten selv besitter pr i dag, f.eks. med tanke på naturmangfold- og kulturminnekartlegginger, byplanlegging og miljø-/klimakartlegging. Noe av denne kompetansen må anskaffes eksternt, mens noe kompetanse kan/bør bygges i egen organisasjon.

I tillegg til den overordnede arealplanen, står det også andre arealplaner/ reguleringsplaner for tettsteder for tur.

Kommunikasjon (best i møte mellom mennesker)

Tjenesteområdet samfunn har en sammensatt brukergruppe, med både interne og eksterne brukere. Eksempler på interne kommunale brukere er skoler, barnehager og helseinstitusjoner, der det blir svært viktig med en god og avklart kommunikasjon med tekniske tjenester som representant for kommunen som huseier.

Eksterne brukere er også en variert gruppe som abonnenter innen vann og avløp, leietakere av kommunale boliger, frivillige lag og foreninger, parter i reguleringsplaner og byggesak samt næringslivsaktører.

Når næringslivet har behov for kommunale tjenester, er ofte ulike deler av område samfunn sentrale. Dette gjør at tjenesteområdet må ha kapasitet og mulighet for å prioritere disse oppgavene på kort og lang sikt. Dette gjelder både arealplanlegging, byggesaksbehandling, geotekniske spørsmål, og tilrettelegging av infrastruktur som vann, avløp, vei med mere.

En ser også at det er behov for å samordne prosesser internt, og ha god ekstern kommunikasjon rundt dette for å møte næringslivets behov.